HARB TARİHİ VESİKALARI DERGİSİ

Yıl : 7 Aralık - 1958 Sayı : 26

İstiklâl harbinde bir dağ Topçu birliği yürüyüşte

188 Sayılı Ordu Dergisine Ektir

431

E. U. Basımevi
ANKARA
1958

432

EYLUL 1959

Devlet Nüshası

Yazı işleri :
E. U. Rs.
Harb Tarihi Dairesi

Harb Tarihi Vesikaları DERGİSİ

Üç ayda bir çıkarılır
(Mart , Haziran , Eylûl , Aralık)
Ayları

Basım işleri :
E. U. Basımevi
ANKARA

Yıl : 7 Aralık - 1958 Sayı : 26

Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa; değişmiyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

İstiklâl harbinde bir dağ Topçu birliği yürüyüşte

İÇİNDEKİLER:

1 — Vecizeler
2 — Tarihî vesikalar ve açıklamalar
3 — Düzeltme

433

MILLI KÜTÜPHANE ANKARA 1946

188 sayılı Ordu Dergisine ektir

E. U. Basımevi
A. N. K. A. R. A

Vecizeler

Büyük tehlikeler önünde uyanan milletlerin nekadar sebatkâr oldukları tarihen müspettir. Silâhiyle olduğu gibi dimağiyle de mücadele mecburiyetinde olan Milletimizin, birincisinde gösterdiği kudreti; ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur.

ATATÜRK

Biz hayat ve istiklâl için mücadele eden ve bu kanlı mücadeleler manzarası karşısında bütün cihan'ı medeniyeti Bîhis seyirci kaldığını görmekle dilhun olmuş insanlarız.

ATATÜRK

Bütün düşmanlarımız, bütün cihan anlamıştır ki; hâkimiyetini pek kıskanç bir surette müdafaa ve muhafaza eden Milletimiz, Memlekete ayak basan düşmanları boğacak ve mahvedecektir.

ATATÜRK

MILLI KÜTÜPHANE-ANKARA-1946

434

Tarihi Vesikalar

436

437

662 No. lı vesikanın açıklaması

Hey'eti Temsiliye Reisi M. Kemal Paşanın 16/Mart/336 (1920) günü saat 16,00'da XV nci Kolordu Kumandanına verdiği emri ve bu emre göre bu Kolordu Kumandanının Erzurum'da İngiliz İrtibat Subayı Ravlinson ve maiyetinin muhafaza altına alınması için Erzurum Müstahkem Mevki Kumandanlığına verdiği emri göstermektedir.

Vesika No.: 662

Makine başında muhabere esnasında:

Saat 4 sonra da Kemal Paşadan alınan şifre:
"İstanbul'daki arkadaşların tehlikeye düştükleri muhakkaktır. Ravlinson hakkındaki eski kararı hatırlatırım" Mustafa Kemal
~~Ravlinson ve maiyeti olan beş İngiliz neferi hakkında münasip tedbirin ittihazına esasen ihtiyaç hâsıl olmuştu.~~ Âtideki emri verdim:

Erzurum
16/3/36

21

Mevkiî Müstahkem Kumandanlığına

İstanbul Hükûmetine İngilizlerin vaziyed etmesi ve bâzı zevatı tevkif eylemeleri gibi ahvalden Erzurum halkının galeyana gelerek buradaki İngiliz Kaymakamı Ravlinson'a karşı arzu edilmiyen bir muamelede bulunmaları muhtemeldir. Binaenaleyh mumaileyhin ikametgâhına bir zâbit kumandasında mikdarı kâfi asker ikamesiyle muhafaza altına alınması ve kendi nezdinde ve maiyetindeki efrad üzerindeki esliha ve cepanenin alınarak muvakkaten münasip bir mahalde bulundurulması ve yapılan bu muamelenin hayat ve şerefizatisi için olduğu hususuna da mumaileyhin nazarı dikkatini celp buyurulması lâzımdır Efendim.

XV nci Kolordu Kumandanı
Kâzım Karabekir

MILLI KÜTÜPHANE-ANKARA-1946

438

439

[illegible] مخابره اتاشه ا

٤ صوکراده کمال پاشادن آلنان شیفره :

« استانبولده کی آرقاداشلرك تهلکه یه دوشدکلری محققدر . اولینصون حقنده اسکی قراری خاطرلاتیرم . » مصطفی کمال

[illegible] آتیده کی امری ویردم :

٢١ موقع مستحکم قوماندانلغنه

ارضروم
١٦/٣/٣٦

استانبول حکومتنه انکلیزلرك وضع یداتمسی و بعض ذواتی توقیف ایلملری کبی احوالدن ارضروم خلقنك غلیانه کلدك بو ساده کی انکلیز قائمقامی اولینصونه قارشی آرزو ایدلمه‌یه بیر معامله ده بولونمالری مملدر . بناءً علیه مومی الیهك اقامتکاهنه بیر ضابط قوماندا سنده مقدار کافی عسکر اقامه سیله محافظه آلننه آلنماسی و کندی نزدنده و معیتنده کی افراد اوزرنده کی اسلحه و جبخانه نك آلنه‌رق موقتاً مناسب بیر محلده بولوندیرلماسی و یاپیلان بو معامله نك حیات و شرف ذاتیسی ایچین اولدوغی خصوصنده ده مومی الیهك نظر دقتنك جلب بویورولماسی لازمدر افندیم .

١٥ قول اردو قوماندانی

441

663 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının 662 sayılı vesikayı teşkil eden emirlerine karşı Erzurum Müstahkem Mevki Kumandanının Kolorduya verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 663

Mevkiî Müstahkem Kumandanı Miralay Kâzım Bey tarafından

Erzurum
17/3/36
Hulâsa

Erzurum Mevkiî Müstahkem
Kumandanlığı
Şube I

Hususî 202
Umumî

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

16/3/36 tarih ve 21 numaralı emirnameye cevaptır:

Emrisamileri dairesinde Merkez Kumandanı Kaymakam İshak Bey ve Tercüman Mülâzim Edip Efendi İngiliz Mümessili Kaymakam Ravlinson'a müracaatla İstanbul'daki hâdisei elimenin netayici olarak kendisinin muhafaza-i hayat ve şerefi için bâzı tedabire müracaat lüzumu nazikâne bir lisanla anlatılmış işbu tedabiri zaruriyenin ifasını kabul yapılan nezaket ve tertibattan dolayı beyanı memnuniyet etmiş ve maiyetinin esliha ve mühimmatını teslim etmiş ve emir dairesinde Üçüncü Fırkanın muhafız zâbitiyle nöbetçileri binaya yerleşmiş ve bir tehlikeyi dai olmasın diye kendiliğinden İngiliz bayrağını dahi içeriye almış olduğu mâruzdur.

Erzurum
Mevkiî Müstahkem Kumandanı
Miralay
Kâzım

M. I.
20/Fahri

18 Kâzım Karabekir
19/3 İmza okunamadı
I
Şube

442

Vesika No: 663

موقع مستحکم قوماندانی میر آلای کاظم بك طرفندن

ارضروم

۱۷ — ۴ — ۳۶

ارضروم موقع مستحکم
قوماندانلغی
شعبه

خلاصه

۲۰۲ خصوصی
عمومی

اون یشنجی قول اردو قوماندانلغنه

لفی
عدد

۱۶ ، ۴ ، ۳۶ تاریخ و ۲۰ نومرولو امرنامه یه جوابدر :
امر سامیلری دائره سنده مرکز قوماندانی قائممقام اسحق بك و ترجمان ملازم ادیب افندی اتکین محلی قائممقام رولستونه
مراجعتله استانبولده کی حادثه ایچرلك نتایجی اوله رق کندیسنك محافظه حیات و شرفی ایچون بعض تدابیره مراجعت
لزومی نازکانه بر لسانله اخلاتلمش و کندیلری اشبو تدابیر ضروریه نك ایفاسنی قبول و یاپیلان نزاکت و ترتیبلرنه
دولایی بیان مخزونیت ایتمش و بعضنك اسلحه و مهماتنی تسلیم ایتمش و امر دائره سنده [illegible] فرقه نك محافظه ضابطیه نوتیجیلری
بنا یه یرلشمش و برتهکلری داعی اولمسون دیه کندیلرینه اتکین بایراغی دخی ایچری یه آلمش اولدوغی معروضدر .

ارضروم
موقع مستحکم قوماندانی
میرآلای

۱۲/۹

۱
۲/۱۹

۰۱۰۲
۲۰ / [illegible]

444

اخطار :
ویریله جك جوابلر هانکی تاریخ و نومرولی و هانکی شعبه طرفندن
اولدیغنك تاریخ ایدلمسی مرجودر .

445

664 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının Hey'eti Temsiliye Riyasetine III, XIII, XX nci Kolordu Kumandanlıklarına Erzurum ve Trabzon'da bulunan İngiliz irtibat subayları hakkında aldığı tedbirlerle Trabzon'daki cepanenin emin bir mahalle nakli için verdiği bilgiyi göstermektedir.

Vesika No.: 664

Erzurum
16/3/36

XIII ncü Kor. Kumandanlığına
XX nci Kor. Kumandanlığına **Zata mahsus**
III ncü Kor .Kumandanlığına

1 — Burada bulunan İngiliz Kaymakamının ve beş neferinin silâhlarını aldırarak bir zâbit kumandasındaki bir müfreze ile tahtı muhafazaya aldırdım, ve kendisinin malûmatı haricinde olarak muhabere evrakını telgrafhaneden aldırmaktayım,

2 — Trabzon'daki İngiliz zâbitinin yalnız muhaberesi için ayni tedabir ittihaz edilmiştir. Trabzon'da bulunan cepanelerimizin emin bir mahalle ve hububatımızın mümkün olduğu kadar çok mikdarda dahile sevkı için Üçüncü Fırkaya emir verildi.

3 — III, XIII, XX nci Kor. Kumandanlıklarına yazılmıştır.

imza (okunamadı) **Kâzım Karabekir**

şifre ettim
16/minh
Kâzım
Saat 9 sonra

446

Vesika No: 664

٣

ذاته مخصوص

ق ١٢ فرمانده انتقه

ق ٢٠ فرمانده انتقه (جنتیه)

ق ٣ ق - صلاح الدین ط انتقه

ارطوغ
٢٦/٢/٣٦

١ - بغداده بولنان انکلز قاتمقامنك وسیله تقریبنك سلاحلرینی آلدیرمق بر خیاط فرمانده سنده کی بر مفرزه ایله تحت محافظه یه آلدیردم ، وکندیسنك معلوماتی خارجنده اولورق مخابره اوراقنی تلغرافخانه دن آلدیرمقده یم .

٢ - طریزونك کی انکلز خاطرینك فخارهسی ایچون تدابیر اتخاذ ایدلمشدر .

طریزونده بولنان چیخانه لرینك امین بر محله وجوباً تحت محکمه اولوبقی قدر حیوق مقدارده داخله سوقی ایچون ایچنی خرقه یه امر ویردی .

٣ - ٢ ، ١٢ ، ٢ نجی فرمانده انتقلرینه بایلمشدر .

448

شفره ١٥ ارقم
١٦

449

665 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının Batum ve havalisinde Bolşevikliğin ilânı hakkında Hey'eti Temsiliyeye yaptığı teklife (bu teklif 668 sayılı vesika metnindedir) M. Kemal Paşanın verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 665

Alınan cevaba:

Saniye tehireden haini vatandır
Gayet müstaceldir.

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Ankara

16/3/36
16/3/36 vusulü
saat dakika

C: Batum ve havalisinde Bolşeviklik ilânı hususundaki mütalâatı âliyelerine tamamen iştirak eyleriz. Bu fikrin heman tatbikatına geçilmesi için icabedenlere tebligat icrasını ve oranın girişeceğimiz yeni mücadelâtta bizim için nafi bir kuvvet halinde idare ve idamesine sarfı mesai buyurulmasını rica eyleriz. Efendim. Hey'eti Temsiliye namına M. Kemal

XX nci Kolordu Kumandanı
Mahmut

16/

Kâzım Karabekir

450

451

Vesika No: 665

آلنان جواب :

ثانیه تأخیر ایدن خائن وطندر

غایت مستعجلدر .

اون ایکنجی قول اردوقوماندانلغنه

آلنده

١٦ - ٢ - ٢٦

١٦ - ٢ - ٢٦ وصولی

دقیقه ـــ

ح : باطوم و حوالیسنده بولشویکلک اعلانی خصوصنده کی مطالعات علیه لرینه

تماماً اشتراک ایلرز . بونکرک همان تطبیقاته کچمسی ایچون

ایجاب ایدنلره تبلیغات اجرانی و اوراقک کیریشه جکی یکی مجادلاتده

بزم ایچون نافع بر قوت حالنده اداره و ادامه سنه صرف مساعی

سیورلمش چا ایلرز . افندم هیئت تمثیلیه نامنه م . کمال .

ق ـ ق ـ د

محمود

١٦/٤

452

453

666 No. lı vesikanın açıklaması

665 sayılı vesikayı teşkil eden Hey'eti Temsiliye Riyasetinin Batum'da Bolşevikliğin ilânına muvafakat cevabı üzerine XV nci Kolordu Kumandanının tatbikata geçilmesi hakkında 3 ncü Tümen Kumandanına verdiği emrini göstermektedir.

Vesika No.: 666

Hopa'daki murahhaslara tebliğ edilmek ve Fırkaca icra olunmak üzere.

16/Mart/36

3 ncü Fırka Kumandanlığına

Gayet müstaceldir

16 Mart tarihli ve (27) numaralı şifreye lâhikadır:

1 — Batum'da Bolşeviklik ilânı memleketimizin geçirmekte olduğu yeni buhran için de faydalı olacağı cihetle Hey'eti Temsiliyece de buna muvafakat ve tesri icraat talep olunuyor. Binaenaleyh Batum'dan gelüp Hopa'da bekliyen murahhaslara bu suretle tebligat yapılmasına ve sahil boyunca Yeşil Ordu ile irtibat husulünü ve bunun Elviyei Selâse ve Gürcüstan'a da intişarını pek faydalı olacağının tebliğini rica ederim.

2 — Vekâyiden günügününe haber almak ve icabediyorsa harekâtın da hüsnü idaresine delâlet etmek üzere sizce münasip görülecek muvazzaf ve ihtiyat bir kaç zâbitin Batum'a gönderilmesi.

3 — Hem zâbitanın gönderildiğinin ve hem de tarafımızdan tebligat verildiğinin ve idare edildiğinin tamamen mahrem kalmasının ve Batum hâdisatının vakitsiz Trabzon'a sirayet ettirilmemesinin temin buyurulması.

Kâzım Karabekir

Şifre ettim
16/3/36
Ali Galip

454

455

Vesika No: 666

خیرده کی مرخصلره تبلیغ ایدلمك وقوعنه اجرا اولونمق اوزره

محمد قوکاندانلغه

١٦/مارت/٣٦

غایت مستعجلدر

١٦ مارت تاریخلی و (٢٧) نومرولو شیفره یه لاحقدر !

١ — باطومده بولنه ویکیلك اعلانی مملکتمزك کچرمکده اولدوغی
بکی بحران ایچنده فائده لی اولاجغی جهتله هیئت تمثیلیه جه ده
بونا موافقت وتسریع اجراآت طلب اولونیور ؛ بناء علیه باطومدن
کلوب خیرده کلدیکی مرخصلره بوصورتله تبلیغات یاپیلمسنه
وساحل بونجه تشبیل اردو ایله ارتباط حصولنی وبونك الویه
ثلثه وکورجستانده انتشارینك پك فائده لی اولاجغنك
تبلیغی چا ایدرم .

٢ — وقایعدن کونی کونه جزاطمق وایجاب ایدیلیسی حرکاتك ده حسن اداره سنه دلالت
ایتمك اوزره سزجه مناسب کورولدیجك موظف واحتیاط برقاچ ضابطك
باطومه کوندرلمسی .

٣ — هم ضابطانك کوندرلدیکنك وهم ده طرفمزدن تبلیغات ویرلدیکنك
واداره ایدلدیکنك تماماً محرم قالمسنك وباطوم حادثاتنك وقتسز
طرزمزه سرایت ایتدیرلمه مسنك تأمین بیورولمسی .

[signature]

شیفره اتیم
٢٦/٢/١٦
[signature]

667 No. lı vesikanın açıklaması

Bu vesika, Hey'eti Temsiliye Riyaseetinin XV nci Kolordu Kumandanından ötebenberi bahis konusu ettiği Şarka taarruz hakkındaki fikrinin zamanı ve tatbik imkânı hakkında mütalâalarının bildirilmesine dair bir emrine aittir.

Vesika No.: 667

Ankara

16/3/36
16 - 36 vusulü
saat dakka
6 40 sonra

Numara

Hey'eti Temsiliye'den
Açtım
Salim

Onbeşinci Kolordu Kumandanı Kâzım Karabekir Paşa Hazretlerine

Şarka taarruz hakkında ötedenberi mevzuubahis olan fikrin zaman ve imkânı tatbikı hakkındaki mütalâai âliyelerinin işar buyurulmasını rica ediyoruz. Efendim. Hey'eti Temsiliye namına M. Kemal.

Kâzım

XX nci Kolordu K. V.
Mahmut

16/ Kâzım Karabekir

457

Vesika No: 667

اون بشنجی قول اردو قوماندانی کاظم قره بکر پاشا حضرتلرینه

بورو

هیئت تمثیلیه دن

آنقره

٢٦ — ٢/١٦

١٦ — ٢٦ وصولی

دقیقه ساعت

٤٠ " ٦ ص

آجدم

سلام

شرقه تعلق حقنده اقتدری موضوع بحث اولان فکرک زمان

و امکان تطبیقی حقنده کی مطالعهٔ علیه لرینک اشعار بیورلمسنی

رجا ایدیورز. افندم! هیئت تمثیلیه نافذ. م کمال

سلام

قره رق نسو

محمود

١٦/٤

459

668 No. lı vesikanın açıklaması

Hey'eti Temsiliye Riyasetinin 667 sayılı vesikayı teşkil eden emirlerine XV nci Kolordu Kumandanının verdiği cevabını göstermektedir.

Vesika No.: 668

Erzurum
16/3/36

Şu cevabı verdim

XX nci Kolordu Kumandanlığına

C — Hey'eti Temsiliye'ye 16-3-36 şifreye

İstanbul vaziyeti henüz tamamiyle inkişaf ve Hükûmetin alacağı şekil taayyün etmemiştir. Bolşevik orduları da Kafkas dağlarına gelmemiş ve hiç bir cephede irtibat ve temas hâsıl olmamıştır. Bolşevikler Nisan nihayetinden evvel donanmalarını Volga nehrinden Bahri Hazere indiremiyecekler ve Kafkasya'da bundan evvel mühim harekâta başlıyamıyacaklardır. Mıntakam dahilinde ve bilhassa Erzurum ve Sarıkamış arassında pek fazla kar mevcut olduğu için Nisan iptidaları ve hattâ evasıtından evvel harekâtı cesime icrası pek müşkül olacaktır. Şimdilik Şark harekâtına mukaddime olmak üzere Batum'da Bolşeviklik ilâniyle Bolşevikliğin Elviyei Selâse, Gürcüstan ve Azerbayıcan'a teşmil ve tamimi ve Bolşevik ordularının harekâtının tesrii esbabının istikmal ve buraca da harekât için tedabir ve istihzaratta bulunularak müsait vaziyete ve ahvalin inkişafına intizar olunmasını muvafık bulduğumu arzeylerim.

Hürrem **Kâzım Karabekir**

Şifre ettim 16/3

Salim

461

462

Vesika No: 668

463

شوجوابی قدوم

ارضروم
١٦-٢-٢٦

قره قوماندانلغه

٤ — هیئت تمثیلیه ١٦-٢-٢٦ شیفره‌یه

استانبول وضعیتی هنوز تمامیله انکشاف و حکومتک آلدیغی شکل تعیین ایتمشدر.
بولشویک اردولریده قافقاسی طاغلرینه کلمه‌جه و هیچ برجهتده ارتباط
و تماس حاصل اولمامشدر. بولشویکلر نیسان نهایتنده اول دونمالرینی دولقاسک
نهرندن بر جزره ایندیره‌جکلر و قافقاسیه‌ده بوندن اول مهم حرکاته باشلایه‌جقلردر.
منطقه‌م داخلنده و بالخاصه ارضروم صاری قامیش آراسنده بلا فصله قار
موجود اولدیغی ایچون نیسان ابتدالری و حتی اواسطندن اول حرکات جسیمه اجراسی
بک مشکل اولاجقدر. شمدیلک شرق حرکاتنه مقدمه اولمق اوزره باطومده
بولشویکلک اعلانیله بولشویکلکک الویه ثلثه، کورجستان و آذربایجانه
تشمیل و تعمیمی و بولشویک اردولرینک حرکاتنک تسریعی اسبابنک استکمال
و بو راجه‌ده حرکات ایچون تدابیر و استحضاراتده بولنیلدیغی مساعد
وضعیت و احوالک انکشافنه انتظار اولنمق موافق بولدیغی عرض

ایلرم

شیفره‌یه
سالم ٢/١٦

669 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanlığının genel durum hakkında kolordulara yaptığı tamimi göstermektedir.

Vesika No.: 669

S/ 115 İstanbul

K 400

Erzurum 1525

I Şube 17/3/36

I Kısım

I Ş 2229

III ncü Kolordu Kumandanlığına

1 — Şimalî Kafkasya'da Romstok cenubundaki Deniken'e başlıyan Bolşevik taarruzlariyle ve Deniken ordusu gerisinde Karadeniz sahillerinde büyük muvaffakıyet kazanan ve ekseriyeti yerli İslâm ahaliden mürekkep olan Yeşil Ordu karşısında katî hezimete uğratmıştır.

2 — Âlemi İslâmiyete karşı Arabistan'dan başlıyan tecavüz ve ilhaklarına artık her tarafta alenî olarak devam ettiği görülen Düveli İtilâfiyenin kabul ettikleri sulh esasatını bizzat tatbik için bugün 16 Martta İstanbul'u Meclisi Millîyi ve Harbiye Nezaretini bilhücum süngü ile işgal ve bizzat icrayı hükme başladılar. Şimdilik sulh esasatı diye Erkânıharbiyei Umumiyeden aldığımız telgrafta mevadı âtiye münderictir: Suriye'ye bâzı tahdidat dairesinde istiklâl verilecektir. İzmir'de Osmanlı hukuku hükümranisi altında bir Yunan idaresi tesis edecek ve Trakya'da Fransa himayesi altında mahallî bir idare husule getirecektir. Ermenistan namına işgal altında bulunacak olan Kilikya'da Fransa, Antalya'da İtalyan menafii iktisadiyesi temin olunacak ve Van, Bitlis vilâyetleriyle Erzurum'dan bir kısım arazi Ermenistan'a Karadeniz'de Batum ile Trabzon arasında bir mahreç dahi verilecektir.

3 — Vaziyetimiz gayet kuvvetlidir. İngilizler ve Deniken orduları Kafkasya'da mağlûbiyeti katiyeye uğramış olduklarından İngilizler İstanbul'da yaptıkları bugünkü caniyane icraatla milletimizi tethiş ederek vilâyatı şarkiyeyi Ermenistan'a teslim ve bu suretle Musul üzerinden İngiliz kıtaatı ile irtibatını temin ve Ermenileri Bolşeviklerin imhası tehlikesinden kurtarmağa çalışıyorlar. Kolordum Şarki Anadolu vilâyatı halkiyle yekvücut olarak Türk ve Kürt

kardeşlerine vâkı olacak herhangi bir tecavüze göğüs gerecek ve uzatacak Ermeni ayaklarını ve bununla alelâde görülecek hertürlü hasmane harekâtı inayeti hakla kıracaktır. Umumun müsterih olması ve bugün Kafkasya'da vesair âlemi İslâmdaki dindaşlarımızın da icabettiği vakitte elde silâh olarak mukaddesatımızı müdafaaya âzım bulunduklarının icabedenlere tebliğ ve bu tarihî anlarımızda bütün dindaşlarımız arasındaki vifak ve vahdetin herzamandan ziyade kuvvetli bulunmasının temin buyurulmasını rica eylerim. 16/3/36

XV inci Kolordu Kumanndanı
Mirliva
Kâzım Karabekir

465

Vesika No: 669

ص

استانبول

ارقام

١٥٢٥ ك ٤٠٠

١ س ٣ ق ٢٢٢٩

٣١/٣/١٧

١- شمالی قفقاسیه ده رو مستقر جنوبنده کیرلی
یاشلایان بیوک بولیشه ویکی تعرضلریله دوکمه اردوسی
کیرلیشه قره دکز ساحللرنده بولوک موقعی خزانان
و اکثریتی برلی اسلام اهالیدن مرکب اولان بشیل اردو
قارشوسنده قطعی بر هزیمته اوغراتمشدر. ٢- عالم
اسلامیه قارشی عربستانده یاشلایان تجاوز
و الحاقده ایتدکی حصر طرفنده علی اولدرق دوام
ایتدیکی کوریلان دول ائتلافیه تعرضول ایتدکلری
صلح اساساتی بالتدان یطیق ایچون بوکون ١٦ مارتده
استانبول مجلس ملی یی و حریه نظارتی بالهجوم

466

467

سونکوایله اشغال و بالتدان اجرای حکم باشلادیلر
شو بلده صلح اساساتی دیو ارکان حربیه عمومیه‌دن
آلدیلر. تلبوزن مؤداسنه مبنی حیدر سوریه فلسطین
و عراق تورکیادن آلدیلر چکدر سوریه‌یه بعضه
تحدیدات دائره‌سنده اشغال تحریریله چکدر -
ازمیرده عمالی حقوق حکمرانیسی آلتنده‌یر
بوتان اداره‌سی تأسیس ایدوجک و ترکیاده
فرانسه حمایه‌سی آلتنده محلی بر اداره حصولی لیزه چکدر
ارمنستان نامنه اشغال آلتنده بولنه جق اولان
کلکیاده فرانسه اتطالیه‌ده ایتالیانه منافع اقتصادیه‌سی
تأمین اوله جق و دوان نیلی و لانیلریله ازمیرده
برقسم اراضی ارمنستانه ویریله جک و آیریجه
ارمنستانه قره دکزده باطومیله طربزون اره‌سی
برمخرج دخی ویریله جکدر ۲- و حقیر عاشت
توقیعدر - انکلترلر و دوینکه اردولری مصطفی‌یه
مسلوبیت قطعیه‌یه اوغرامش

468

469

٢

اولدقدنصه انكليزلر استانبولده بايدقلرى
بوكوكلى جانباته اجرا اتله ملتزمى تدخيصه
ايدرك ولايات شرقيه بى ارمنستانه تسليم
وبو صورتله موصل اوزرندن انكليز قطعاتى يه
ارتباطى تأمين وارمنيلرى بولنيه ويكدرك
الحاسنى تهلكه سنه قورتارمنه چالشورلر فوصل
اردوم شرقى اناطولى ولايات خلقيله مكوصود
اولهرق تورك وكورد قرده شلرينه واقع اولرجق
قصر قفى برنجاوزه كوكسى كره جك واوزاته جق
ارمنى اياقلرينى وبونكله على العاده كوريله جك
حصه دلو خصمانه حركاتى عنايت حقله فراحقدر
عمومك مترجح اولمسى وبوكون قفقاسيه ده رسائر
عالم اسلامده كه دينداشلر تحركده ايجاب
ايتديكى وقت الده اولهرق مقدساتى

471

٤

مدافعه‌یه عازم بولندقلرینه ایجاب
ایدنلره تبلیغ و بو تاریخی آشلریزده
بتون زنبیلاشلریز آره‌سنده کیم و حاقه دوحدلر
حضرماندن زیاده قوتلو بولونمسنه تأمین
بیورلمش سیاه ایلرم ١٦/٢/٢٦

قنه حه برلرا
عظیم فرو دیکر

473

670 No. lı vesikanın açıklaması

Trabzon'da 3 ncü Tümen Kumandanının seçim hakkında XV nci Kolordu Kumandanına yaptığı teklifi göstermektedir.

Vesika No.: 670

Trabzon mıntakası intihabata pek tarafdar görünmüyordu:

Karargâh **Gayet aceledir.**

20/3/36
20/3/36 vusulü
saat dakka
6 sonra

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Ankara Vali Vekâletinden Ankara'da Meclisi Mebusanın içtimaı yeniden intihabata derhal başlanılması lüzumu Vilâyete bildirilmekte ve Canik Mutasarrıflığından da Vilâyetin bu babdaki fikri istimzaç edilmektedir. Zatı devletlerinden bu babta henüz bir emir telâkki edilmemiştir. Yeni intihabatın şu buhranlı zamanda yeni bir mücadele ve muhalefete kapı açacağı ademi muvaffakıyet vaziyeti müşkül bir hale sokacağı ihtimali varidihatır olmaktadır. Müdafaai hukuk heyetlerince münasip müntehip icabı kadar âzaların dahi Ankara'ya gönderilmesi ve Hey'eti Temsiliye âzasının bu sueretle tezyidi daha muvafık düşünülmektedir. Bu babda emir ve iradei devletleri mâruzdur.

3 ncü Fırka K.
Rüştü

20

Kâzım Karabekir

Hey'eti Temsiliye'ye, buna cevap: Muhaveremiz Ankara Valisinden geldiği halde neden bildirmediler?

474

475

Vesika No: 670

طرابزون منطقه‌سی انتخاباته پك طرفدار گوروندیوردی :

اون بشنجی قول اردو قوماندانلغنه

غایت عجله در :

قرارگاه
٢٠-٢-٣٦
٢٠-٢-٣٦ وصولی
دقیقه ساعت
٦٠٠ ص

آنقره والی وکالتندن آنقره ده مجلس مبعوثانه اجتماعی ایچون بکیدن انتخاباته درحال یاپیلمسی لزومی ملانیه بیلدیرلمکده و جانبك متصرفلغنده ده ملانیك بو بابده‌کی فکری استمزاج ایدلمکده‌در. زاهد دولتلرندن بو بابده هنوز بیر امر تلقی ایدلمامشدر. یکی انتخاباتی شو بحرانلی زمانده یکی بیر مجادله و مخالفته قپو آچاجغی عدم موفقیت وضعیتی مشکل بیر حاله صوقاجاغی احتمالی وارد خاطر اولمقده‌در. مدافعه حقوق هیئتیزیه مناسب منتخب ایجابی قادار اعضالرك دخی آنقره‌یه کوندرلمسی و هیئت تمثیلیه اعضاسنده بو صورتله تزییدی دها ظرفیتی روشونولمکده‌در. بو بابده امر و اراده دولتلری مدققدر.

مرسله ق.
رشدی

هیئت تمثیلیه‌یه بونا جواب : محاوره‌سز.

انقره والیسندن کلنلرکی حالده
نه دن بیلدیرمه‌دیلر

671 No. lı vesikanın açıklaması

670 sayılı vesikayı teşkil eden 3 ncü Tümen Kumandanının teklifine ve XV nci Kolordu Kumandanının verdiği cevabıg östermektedir.

Vesika No.: 671

Erzurum
20/Mart/36

Şu cevabı verdim:
X
M. A
Gayet acele

Üçüncü Fırka Kumandanlığına

C 20/3/36 şifreye:

İstanbul'un işgali üzerine Hükûmetsiz ve Meclisi Millîsiz kalan memleketin tâyin ve idare-i mukadderatı için salâhiyeti kâmileyi haiz bir Meclisin içtimaını temin etmek üzere âhiren Hey'eti Temsiliyeden tamim edilen intihabatın icrasını ben de en muvafık bir tarz ve tedbir olarak kabul ediyorum; Müdafaai hukuk heyetlerinin intihap edecekleri zevat milleti tamamiyle temsil edemez. Esasen heyeti mezkûreden yapılan tamimde de manzuru âlileri olduğu üzere yapılacak intihabatın Meclisi Mebusanın içtimaı için olduğuna dair hiç bir kayd bulunmadığı gibi Âyan ile Mebusanın aynı zamanda Ankara'da içtimaı kaabil olmadığından toplanacak Meclisin bir mahiyeti teşriiyeyi haiz bulunmasına ve binaenaleyh Meclisi Mebusan namını almasına imkân dahi yoktur. Hulâsa içtimaa davet edilen Meclis, intihabatın neticesinde ârayıumumiyeden salâhiyeti fevkalâde alan zevatla takviye edilmiş bir heyet olarak kabul etmek lâzımdır Efendim.

imza okunamadı

Kâzım Karabekir

Kâzım **Fahri**

Şifre ettim 20/3/36
Ali Galip

477

478

Vesika No: 671

٨٥

شو جوابی ویردم :

١ مخروم
٢٠/ مارت/ ٣٦

١٠م

غایت عجله

اوچونجی فرقه قوماندانلغنه

ج ٢٠/٢/٣٦ شیفره یه :

استانبولك اشغالی اوزرینه حکومتسز و مجلس ملیسز قالان مملکتك
تعیین و اداره مقدراتی ایچین صلاحیت کامله یی حائز بر مجلسك
اجتماعنی تأمین ایتمك اوزره اخیرا هیئت تمثیلیه دن تعجیل
ایدیلن انتخاباتك اجراسنی بن ده موافق بر طرز و تدبیر اولدیغنه
قبول ایدیورم ؟ اساسا هیئت مذکوره دن یاپیلان تعجیلده منظور
عالیلری اولدوغی زره یاپیلاجق انتخاباتك
مجلس مبعوثانك اجتماعی ایچین اولدوغنه دائر هیچ بر قید بولونمدیغی کبی
اعیان ایله ایله مبعوثانك عین زمانده آنقره ده
اجتماعی قابل اولمدیغندن طوپلانه جق مجلسك بر ماهیت تشریعیه یی
حائز بولونماسنه و بناءً علیه مجلس مبعوثان نامنی آلمسنه
امکان یوقدر . خلاصه اجتماعه دعوت ایدیلن
مجلسی انتخاباتك نتیجه سنده
آرای عمومیه دن صلاحیت فوق العاده آلان ذواتله تقویه ایدلمش
بر هیئت اولدیغی قبول ایتمك لازمدر افندم .

مرافعه حقوق هیئتلرینك انتخاب ایده جکلری ذوات ملتی تمثیله
تمثیل ایده مکلت

شفط ینه ٢٠/٢/٣٦

672 No. lı vesikanın açıklaması

Hey'eti Temsiliye Reisi M. Kemal Paşanın Trabzon Valisi hakkında XV nci Kolordu Kumandanına gönderdiği teli ve XV nci Kolordu Kumandanının buna verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 672

Şube
45

Ankara

21/3/36
22/3/36 vusulü
Saat dakka

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Trabzon Valisi Hamit Beyin ahvali umumiyesinde calibi dikkat noktalar vardır. Bilhassa 18 Martta bir İngiliz torpidosu ile ve Trabzon'daki İngiliz Mümessili refakatına memur bir zabitle berayı teftiş Giresun'a gidüp avdet eylemesi pek ziyade şayanı dikkattir. Bu seyyahat hakkındaki malûmatın ve Hamit Bey hakkındaki mütalâatı devletlerinin inbası rica olunur.

Hey'eti Temsiliye namına
M. Kemal

Valiler bizi pek meşgul ediyor

22

Erzurum **Kâzım Karabekir**

23/3/36

480

C 21/3/36 Trabzon Valisi Hamit Beyin bir İngiliz torpidosu ile Giresun'a gitmesini hareketinden sonra haber aldım. Kendisi bendenize birşey yazmadı Fırka Kumandanından aldığım malûmatta İngiliz Mümessilinin kendisine müracaatla İslâmlarla Hristiyanlar arasında bir vaka çıkmaması için berayı nasihat Giresun'a hareket ettiği zaman Giresun Belediye Reisi Osman Ağanın Valiyle görüşmek üzere Trabzon'a geldiğini anladım. Bu çapraşık seyyahatta bir entrika görerek derhal Osman Ağayı Giresun'a gönderttim. Ve ne cihet-i as-

keriyenin ve ne de mülkiyenin katiyyen İngiliz gemilerine binmemeleri için tebligatı lâzımede bulundum. Hamit Beyi tetkik ediyorum. Bugüne kadar anladığım zaman politikasını görür ve âtiyi esaslı görmüyor buldum. Meselâ Trabzon'da sahilde bir mikdar cepanemiz var dahile aldırılmasına karşı aman ihtimal İngilizler Trabzon'u işgal için vesile olur halk da bu işgali bizden bilir gibi garip mütalâada bulunarak Fırka Kumandanı Rüştü Beyi de ikna etmiş. Tabiî lâzımı gibi kendilerine de yazdım ve İzmir'in işgalinde herşeyin düşmana kalmasının nasıl lânetle hâlâ yâdolunduğunu ve işgal için vesileye lüzum görmediklerinin kaçıncı misalini gördüğümüzü anlattım ve evamiri lâzime de verdim.... Vukuatı âtiye için kendilerini nazarı dikkatte bulundurduğumu arzeylerim.

Kâzım Karabekir

Şifre ettim
23/
Kâzım

481

Vesika No: 672

نومرو

بشنجی قول اردو قوماندانلغنه

آچدم

٢١ - ٢ - ٣٦

٢٢ - ٢ - ٣٦ وصولی

دقیقه ساعت

طرابزون والیسی حمید بکک احوال عمومیه سنده حلب دقت نقطه لر واردر .
بالخاصه ١٨ مارتده بیر انکلیز طوربیدو وسیله و طرابزونه کا
انکلیز مثلا رفاقته مأمور ضابطله برابر برای تفتیش کیره سونه
کیدوب عودت ایلمسی بر زیاده شایان دقتدر . بو سیاحت
حقده کی معلوماتی و حمیدیه حقده کی مصالحه دولتلرینه
انباشی جا ایده رز .

هیئت تمثیلیه نامه

م : [illegible]

والیلر تبریزیه مشتولاریدر

٢٢/٢/٣٦

١١١

٢٢/٢/٣٦

طرابزون والیسی حمید بکک بیر انکلیز طوربیدو وسیله کیره سونه کیتمسی حرکتندن
صوکره خبر آلدم . کندیسی بندوکزه بیرش یا زمادی فرقه قوماندانلرندن آلدیغم معلوماتده انکلیز مثلنده
کندیسنه مراجعتله اسلاملرک خرستیانلر آراسنده بیر دفعه چیقماماسی ایچون برای نصیحت کیرسونه
کیتمسی تکلیف اولنمش و حمیدیه قبول ایتمش . کیرسونه حرکت ایتدیکی زمان کیره سون بلده رئیسی عثمان آغانلر
کوروشمک اوزره
والیلر طرابزون کلدیکنی اکلادم . بو چاپراشیق سیاحتده بیر اتریقه کورورک درحال عثمان آغانی کیروسونه
کوندردم و نه جهت عسکریه نک و نه رومکیه نک قطعیا انکلیز کمیلرینه بینمه مرلری ایچون تبلیغات
بولندم . حمیدیکی تدقیق ایدیورم بو کونه قدر اکلادیغم زمان یولیقه سنی کوردم و آتی
اساسلی کورمه یه بولدم . مثلا طرابزون ساحلنده بیر مقدار چیخانه فرداری داخله الدیرلمسی قارشی

ظهرینه

482

آمالنه احتمال انکلیزلر طرزدن اشتغال ایچون وسیله اولور خلقده بو اشتغال
بزدن بیلیرکبی غریب مطالعه‌ده بولنارق فرقه قوماندان رشدی بکی‌ده
اقناع ایتمشدر - طبیعی لازمکی کندیلرینه یازدم و ازمیرک اشتغالنه
هر شیئک دشمنه قالمسنک فاصل لغتله حلا یاراولندیغنی و اشتغال ایچون
وسیله‌یه لزوم کورمه‌دکلرینی قاچنجی مثالنی کوردیکمی آکلاتدم و اوامرلرینه
ویردم ... وقوعات آتیه ایچون کندیلرینی نظر دقتده بولندیردیغی
عرض ایلدم

[signature]

[signature]

483

673 No. lı vesikanın açıklaması

3 ncü Tümen Kumandanı Rüştü Beyin Ermenistan'a taarruzu hakkında XV nci Kolordu Kumandanına yaptığı teklifi göstermektedir.

Vesika No.: 673

Soğuksu	Numara
21/3/36	bilâ
22/3/ minh vusulü	

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Rüştü Bey, harekâtı mutasavvirenin tâcilini mütalâa ediyordu.

Açtım
Ali Galip

İngilizler son caniyane hareketleri ile artık büsbütün mahv ve izmihlâlimiz maksadiyle sahnei vegaya atıldılar. Ya İslâmın cehil ve safveti üzerine konmuş İngiliz azamet ve ceberutu yıkılacak veyahut İslâm ebediyen zelil ve hor bir vaziyete düşecek. Artık Hristiyan âleminin efkâr ve hissiyatının rencide edileceğinden mütehaşi kalmak, icraat ve faaliyetimizi kesalet ve atalete uğratmak olacaktır. Avrupa ve Amerika efkârı umumiyesini tarıkı savaba saik olacak ancak İslâm âleminin göstereceği zindegî ve azmüimandır.

Bunun için artık faaliyete geçmek pek mühim geçecek faaliyetsiz heran bizim için pek muzır olacaktır. İngilizler herhalde İstanbul'u işgalin bugün altıncı günü olmasına rağmen hâkim olamadılar. Bir defa tâcı ismetimiz zaptedildi ve buraya İngiliz tesallütu yerleştimi artık Anadolu'da fesat tezvirat makineleri kurulmağa ve işlemeğe başlıyacak.

Acizleri herhalde şimdi hükümran olan sükûneti; büyük bir fırtınadan evvel devam eden derin bir sükûnu muzlime benzetiyorum. Evvel davranmak, vurulacak darbeyi derhal atmak pek muvafık olacağı gibi düşünüyorum.

Bunun için en mühim olarak Ermenistan'ı ortadan kaldırmak zamanı geldiğini zannediyorum. Malûmu devletleridir ki Ermenistan âlemi İslâmla aramızda müheyyayı infilâk bir menbai tufan ve ateştir. Bunu bizi âlemi İslâmla doğrudan doğruya irtibat hâsıl eylemek ve bu suretle gerilerimizi cihan inkılâpcıları Ruslara ve İslâmlara vermek ki; binnetice İngilizleri behemehal ser-

484

füruya mecbur edecek gayri mütezelzil bir vaziyeti mütenebbihe karşısınde bulunduracaktır.

Bunun için de emrisamilerinde; Kolordunun henüz nişanei zaferleri silinmiyen ve Ermenilerin payı levsiyatı altında ismeti çâk edilmiş olan sinesinde binlerce inilti ve feryad fışkıran sahralara doğru yürümesi kâfidir.

Ermeniler mütemadiyen takviye görmektedir. Geçen her zaman Ermenilere kuvvet ve kudret ihzar ediyor. Bir taraftan da Ermeniler Elviyei Selâsede İslâmları katliâm ediyorlar. İslâmı kurtarmak aynı zamanda kendimizi de takviye demek olacağından Ermenilere karşı derhal faaliyete geçmek bütün âlemi İslâmın rehasına doğru atılmış ilk hatve olacaktır. Böyle bir vaziyette Ermenilere İngilizlerin, Amerika'nın belki de bitkin Fransa'nın muavenete koşması muhtemeldir. İngilizler Musul, Acemistan'dan kuvvet sevkleri pek müşkül ve zamana mütevakkıftır. Amerikalılar da saikai taassupla yardıma koşsalar herhalde Ermenilerin işini bitirmeğe lâzımgelen zamanı elimizden kimse alamıyacaktır.

Ermenilere en ziyade muavenet Karadeniz sahilinden yapılabilir. Batum, Poti, Tiflis hatlarının imalâtı sınaiyelerini berhava ettirmek de mümkündür. Bu suretle de vakit temin edilmiş olur. Azerbayecan'ın da şimalden Ermenistan'a taaruza geçmesi sehil ve mümkündür. İslâmı kurtarmak ve âlemi İslâm arasında Avrupa'nın Ermenilere oynatmakta olduğu role, faciaya hitam verdirmek ve bilâhara Ermenileri daha müsait şeraite mazhar kılmamak için de elzemdir. Ermenilere karşı başlıyacak harekâtı Bolşeviklik kisvesi altında yapmak ve şimale doğru harekâtle Kafkas'a, cenuba inen Bolşeviklerle birleşmek gibi fevaidin de istihsali mümkün olacaktır. Bütün İslâmı alâkadar eden bu mesailde zatı sâmilerine bu marûzatım zatı sâmilerinin evvelce bu yolda karar vermiş olduğunu bildiğim ve bu kararı sâmilerinin tatbikı zamanının zatı sâmilerince de hulûl edüp etmediğini arzetmekten müvellittir. Hemen Cenabı Hak zatı sâmileri maiyetinde halâskâr icraata bizleri kılsın tazarruatında bulunduğumu arzeylerim.

3 ncü Fırka K.
Rüştü

(k)
Kâzım

22 Kâzım Karabekir

A. M.
22/
Rifat

I
Şube
23/3
Fahri

485

منفورة جنو
٢٦/٢/٢١

اون نجی قوماندانلغه

٢٦/٢/٢١ نه وصولدر

- شدی بله، هرکمات منفوره نك تعجیلی نظاله ایدیلیوردی.

انگیزلر حصول جانیانه کوتلری ایله آرتوه بوستونه محو و اضمحلال مقصدیله صحنه و غایه آتیلدیلر. یا اسلامك جهل و صفوتی اوزرینه قوتمسه انگیز غلبت و جبروتی یقیلمه آتیلدیلر. یا اسلامك جهل و صفوتی اوزرینه قوتمسه انگیز غلبت و جبروتی یقیلمه ویا خود اسلام ایدیلا ذلیل و خوار بیر وضعیته دوشرجك. آرتوه خرستیانه عالمنك افکار و حیاتنك رنجیده ایدیلمکنه متحاشی قالمه‌ق اجا آیه و فعالیتوزی کسالته و علاقه اوغراتمه اولاجقدر. آوروپا و آمریقا افکار عمومیسی طرفیله صواب بولنه‌جق اولاجقدر. آنجق اسلام عالمنك کوستره‌جکی زنده‌کی و عزم و ایمانه بونلر بیوه آرتوه فعالیته کچمك یاسلم کچه‌جك. فعالیتسز هرآن بزم ایچون بیر مضر اولاجقدر. انگیزلر هرحالده استیلالی اشغالك یوکونه آلتنی کونی اولمز. غیاً حاکم اولامادیلر. بیر دفعه تاج عصمتی ضبط ایدلدی بر دوبوره انگیز تسلطه بیرلشدیلر؟ آرتوه آنا طوپراغه دوشمان تنویراته مالک لری قوروملمه واشلدیلر. باشلایه‌جق.

عجبا لری هرحالده شمدی حکمرانه اولاجاقلرمی؟ بیوك بیر فورطنه دوچار اولدیلر. دوام ایدیه‌ریه‌جکلر بیر کونه منطقه بکلرینه‌ی بولورلر. اول دا اوزاغه، دوریه‌جه خربی و رجالی آتمه یاخود اولاجقلر کی دوشونورلر. بونلر بیوه ال مهم اولاره اینسانلری اوزرینه دقیقه‌لر مهمه زمانی کلدیکی ظن ایدیورلر معلوم دولتلر بیر کره اینسانلر عالم اسلامه آلمزده مهیای انقلابه بیر منبع طوفانه واشدر بونی سوندیرمك بزی عالم اسلامه طوغرو دوه طوغرو اتباط حصل ایدمك دوچوندر کیریلمزی جهانه انقلابجیلری روسلر و اسلامده دیرمك که: بالنتیجه انگیزلری بوحال سرخوش بیوراییه جك غیر متزلزل بیر وضعیت متنه

قارشینده بولونیره جقدر.

بونه ایچون ده اوسامیدنده، قوه‌لر روز هنوز نشانه طفولری سلیمه‌یه وارمیدلر
یای لوشیاتی آلتنده عصمتی جان ایله‌مسه اوتاه سینه‌سنده بیکلرجه ایکلنی و فریاد
قیه‌شقیرانه صحرالر طوغرو یوروملی قیدر.

ارمنیلر متمادیاً تقویه کورمکده‌در. بکمه‌هکز ماه ارمنیده قوه‌سه وقدرته اخصا
ایدیور. بیرلرنده ارمنیلر الویه ثقه ده اسلامیتی قلع عالم ایدیورلر. اسلامی قوتلرده
چیرزمانده کسیلمزی و تقویه‌ریمک اولاجغنه ارمنیلر قاتیاً در حال فعالیته کچمکه
بوتون عالم اسلامک رهانسه طوغرو آتیلمسی خطوه اولاجقدر. بویله بر
وضعیتده ارمنیده انکلیزلر، آمریقالر بلکه ده بیتکیه فرانسه معاونته
قوشمه‌مکدر. انکلیزلر موصل، عجمستانده قوه‌سوقدری بر مشکل ذریعه
قوشمه‌مکدر. آمریقالر ده سائقه تعصبله یاردمه قوشمه‌لر هر جهتده
ظهور ایدر. ارمنیلرک ایشی بتیرمکه لازم کلدیکی زمان الحاذ کیمسه آلامایه جقدر.
ارمنیلرک ایشی بتیرمکه معاونت قوه‌سی کلنجه یاپیله‌بیلیر. باطوم، بوتون
ارمنیه‌لر زیاده معاونت قوه‌سی کلنجه یاپیله‌بیلیر. باطوم، بوتون
تعلیمی خطرنه اعمالاته حنابه‌لرنی برهوا ایدیرمک ده‌مکدر. بو صورتله ده
وقت تأمین ایله‌مسه‌لر اولور. آزربایجانده شمالده ارمنستانه تعرضه کچمسی تسهیل
ده‌مکدر. اسلامی قوتلرمز ده عالم اسلام آراسنده آوروپانک ارمنیده
اوینانمقده اولدیغی رول، فاجعه‌یه خنام ویردیرمک و بالاخره ارمنیلری دهاماً
شرائط نظیره قبلیه مولیکوره ده الزمدر. ارمنیلر قاتیاً یاشلاریچون حرکاتی
بوشه دیکلک کسوتنی آلتنده یاپیمه و شمال طوغرو حرکاتله قافقاسیه، جنوبه
اینه‌جکه دیکله‌ر بشلک کبی فوائدک راه‌سخصاً تحمله اولاجقدر. بوتون اسلامیت
علاقه‌دار اولمه بو مسائله زاهه‌سامیدنه بو مصدوضاتم زاهه‌سامیدنه اولمه بو بولیه‌جاه
ویرمه اولدیغی سلیکم و تو زاهه‌سامیدنه تطبیق زمانه زاهه‌سامیدنه ده طوغرو ایدوب اجرا کوستر
همان جناب حق زاهه‌سامیدی مقتضی خلاصکار اجراآته بزی مظهر
ایتمکده متولدر.

وسلام: قه

قیلیسه تصرفاته بولونیلمسی عجله ایلیم.

ثیری

674 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının 673 sayılı vesikayı teşkil eden 3 ncü Tümen Kumandanının teklifine verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 674

Erzurum
23/3/36

Verdiğim cevap.
A. M.

Üçüncü Fırka Kumandanlığına

C 21/3/36 ve bilâ şifreye:

Vaziyeti hazıra hakkındaki mütalâai âlilerine tamamen tarafdarım; Âlemi İslâma hayat ve istiklâli mukaddesini bahşedecek olan vaziyeti hazıradan istifade de temini muvaffakıyetimiz için icrasına başlanacak faaliyetin bilhassa Kafkasya ve Almanya'daki ahvalin inkişafına ve mevsimin de müsait olmasına intizaren bir müddet daha tehirini lüzumlu görüyorum. Mamafih; icraatı âtiyemiz için icabeden hazırlıklar şimdiden yapılmaktadır. Zamanı gelince derhal başlanacak olan harekâtta muvaffakıyeti tammeye mazhar olacağımıza Kolordumun muhterem erkân ve efradında kemali şükranla gördüğüm azmüiman kadar eminim. ~~Efendim.~~

Kâzım Karabekir

imza (okunamadı) **Fahri (imza okunamadı)**

Şifre ettim
23/3/36

Ali Galip

488

489

Vesika No: 674

ویریکم جواب

م ۱۰

۱۱۶

ج ۲۱/۲/۳۶ ویلاشیغه یه :

وضعیت حاضره حقنده کی مطالعهٔ عالیلرینی تماما

طرفدارم ؛ عالم اسلامه حیات و استقلال مقدسی

بخش ایده جک اولدقده وضعیت حاضره دن

استفاده ده تأمین موفقیتمز ایچین اجراسنه باشلانه جق

فعالیتک بالخاصه قافقاسیا و آلمانیاده کی احوالک

انکشافنه (و موسکوه یاعداولمسنه) انتظار بیر مدت دها تأخیرینی لزوملی گوروبورم .

[illegible] اجراآت آتیه مز ایچین ایجاب ایدن

حاضرلقلر [illegible] یاپیلجقده در . زمانی کلنجه در حال باشلانه جق

اولان حرکاتده [illegible] موفقیت نامه یه

مظهر اولهجقمزه [illegible] قول اردوملک محترم ارکان و افرادنده

کمال شکرانه ایله گوریکم عزم و ایمان قادر امینم اقتدیم

[illegible]

۲۲/۲/۳۶

۴۹۵

491

675 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının kıyı bölgelerinin âni işgal ihtimallerine karşı bu bölgelerde alınması gereken tedbirler hakkında Hey'eti Temsiliye'ye yaptığı teklifi göstermektedir.

Vesika No.: 675

Diğer mıntakaalrda da tatbik edilmek üzere Hey'eti Temsiliyeye âtideki teklifi berayı malûmat yazdım:

Erzurum
22/Mart/36

Hey'eti Temsiliyeye

Herzaman için âni tecavüz ve işgal ihtimallerine mâruz olan sahil aksamının İzmir ve İstanbul'da uğranılan âkıbet ve felâkete mâruz kalmaması için şimdiden sahil mevakıindeki cepane, kasa ve mühim evrakın birkaç günlük dahile naklettirilmiş ve icabında dairei hükûmetin muhtel olmaması ve İzmir gibi herşeyimizin düşman eline geçmemesi için böyle bir halde sahil hükûmetlerinin, ahzı askerlerinin, telgraf merakizinin dahilde nerelerde ifayı vazife edeceklerinin keza şimdiden tâyin edilmesi ve bu hareketlerin halk üzerinde suitesir hâsıl etmemesi için lâzımı veçhile tenvir ve irşad olunması hakkında Üçüncü Fırkaya ve Trabzon Vilâyetine tebligatı lâzimede bulunduğumu berayı malûmat arzeylerim;

Fahri **İmza "okunamadı"** **Kâzım Karabekir**

Şifre ettim
23/3
Kâzım

Fırkaya yazdığımızın sureti de yazılacak

492

493

Veska No: 675

دیگر منطقه‌لرده‌ده تطبیق ایدلمك اوزره
هیئت تمثیلیه‌یه آینده‌کی تعلیقی برای معلومات

یازدم :

ارخروم
۲۲ مارت ۳۶

هیئت تمثیلیه‌یه

هر زمان ایچین آنی تجاوز واستقلالی‌لرینه معروض اولان
ساحل اقسامنك ازمیر واستانبولده اوغرانیلان عاقبت وفلاکته
معروض قالماماسی ایچین شمدیدن (ساحل موافقنده‌کی) جبخانه قاصه ومهم اوراقك
بر قاچ کونلك داخله نقل ایتدیرلمسی وایجابنده اداره حکومتك
مختل اولماماسی [illegible] وازمیر کبی هر شئیزك
دشمن الندن کچمه‌سی ایچین بویله بر حالده ساحل حکومتلرینك
اخذ عسکرلرینك، تلغراف مراکزینك داخلده نه‌ره‌لرده اقتضای وظیفه
ایده‌جکلرینك کذا شمدیدن تعیین ایدلمسی [illegible]
بو حرکتلرك
وخلق اوزرنده سوء تأثیر حاصل ایتمه‌مسی ایچین لازمی وجهله
تنویر وارشاد اولنمسی حقنده اوچونجی فرقه‌یه [illegible] وطرفندن ولایتنه
[illegible] تبلیغات لازمه‌ده بولوندیغی برای معلومات
عرض ایلدم : [illegible]

فرقه یازدیغی صورتده یازیلمش

676 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının 675 sayılı vesikayı teşkil eden tekliflerine Hey'eti Temsiliye Riyasetinin verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 676

Ankara
25/3/36
26/3/36 vusulü
saat dakka
10 evvel

Numara
Açtım
Kâzım

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

C: 24/3/36 şifreye:

Sahildeki mevadın dahile nakli ve her ihtimale karşı tedabir ittihazı hususundaki mütalâat ve icraatınız aynı isabettir. Aynen tatbikını Selâhattin Beyden de rica ettik. Efendim.

Hey'eti Temsiliye namına
M. Kemal
Kâzım

26
Kâzım Karabekir
I
Şube
26/3
İmza "okunamadı"

M. A.
27/ Fahri

495

496

Veska No: 676

نومرو | کلن جواب ۲۱۷

اون بشنجی قول اردو قوماندانلغنه

آجدم

آنقره
۲۵-۲-۳۶
۲۶-۲-۳۶ وصولی
دقیقه ساعت
۱۰

سرکی

ج: ۲۴/۲/۳۶ شفره یه:

ساحلده کی عادل واخوه نقلی و هر احتمال
[redacted]
قارشی تدابیر اتخاذی خصوصنده کی معلوماتم و
اجراآتکز عین اصابتدر. عیناً تطبیقی صلاحیتی
بک دن ده رجا ایدرک - افقم.

هیئت تحتیه ده
م یکی

۲۶/۲

۲۶/۲

۱۰۳

497

498

677 No. lı vesikanın açıklaması

3 ncü Tümen Kumandanının 19/Mart/1920 tarihli Peyam Gazetesinde çıkan Oriyant Niyüz Gazetesinin bir makalesini XV nci Kolordu Kumandanına açık telgrafla bildirdiğini göstermektedir.

Vesika No.: 677

64 **4917**

XV nci Kor. K.

Mahreci	Numarası	Kelimesi	Tarih	İmza
Soğuksu	386	500	25/Minh	Şemsettin

1 — İtalya vapuru ile Samsun'a gelen 19 Mart tarihli Peyam Gazetesi 18 Marttan itibaren İzmir müstesna olmak üzere dahil için telgrafname kabulüne başlandığını kaydetmekte ve Oriyant Niyüz Gazetesinin esbabı işgal hakkındaki heyezanını mühim bir makele kaydi altında nakleylemekte ve bu makalede bilhassa Kuvayi Milliyenin harekâtı tenkit edilmekte gazetenin havadis kısmında dahi Dersaâdet'te hiç birşey olmadığını ve kabinenin ifayı vazifede berdevam bulunduğunu ve işitilen bâzı uygunsuz halâtın asıl ve esası olmadığını ve herkesin işgücü ile iştigal ettiğini ve Erkânıharbiyei Umumiye Reisi Şevket Turgut ve Reisisani KâzımPaşaların onsekiz Martta öğleden evvel Harbiye Nazırı nezdinde içtima ederek müzakeretta bulunduğunu ve Harbiye Nezaretinde muamelâtı askeriye ile iştigal eden şuabattan maada (?) levazım ve muhasebat gibi devairin de ifayı vazife ettiklerini yazmaktadır.

2 — Fırka mıntakasına civar menatıkta cereyan eden ahval daima takip edilmekte olduğundan Samsun'a İtalya vapurunun muvasalatı haber alınmış ve bu vapurun getirdiği Peyam Sabah Gazetesinden birinci maddede arzolunan malûmat alınmıştır. Bu vapurla hiç bir Türk yolcunun bulunmadığı anlaşılmış ve sırf Peyam Sabah Gazetesi gelmiştir. Bu da İngilizlerce takip edilen maksadı göstermektedir. Ve bu muamelâttan sırf Vali Beyle Müdafaai Hukukun haberdar olduğu mâruzdur.

3 ncü Fırka K.
Rüştü

24/3/36

25 Kâzım Karabekir **M. A.**
25 Rifat

499

(?) Yâni Erkânıharbiye ve Nezaret

== XV nci Kolordu Kumandanının telgrafın aslında altını kırmızı kalemle çizdi ve surette altı çift çizgiyle çizilen yazı hakkında mütalâaları (alâ fakat açık yazılmış tabii herkes haberdar oldu).

19 tarihli Peyam Gazetesinden; dünden itibaren telgraf idaresi İzmir müstesna olmak üzere dahil için telgraf kabulüne başlamıştır. İstanbul'un işgali üzerine Orient Niyuz'un mühim bir makalesi işgal muvakkat tedabirinin tatbikını istilzam etmiş olan esbabı şu suretle izahediyor: İşgal keyfiyeti şeraiti sulhiyenin Türk Hükûmeti tarafından milliyetçi usatın rizası hilâfına olarak tatbik ve infazı temin için müracaat edilen muvakkat bir tedbirdir. Bu usat tâbiri Türkiye ahvalini bahusus son dokuz ay zarfında takibetmiş olanlar tarafından fazlaca kuvvetli bir tâbir addedilemiyecektir. Bu müddet esnasında Kuvayi Milliye rüesası âtideki marifetleri göstermişlerdir: 1 — Taşralarda hükûmet merkezinin hüküm ve nüfuzunu hiçe sayan bir idareyi tesis etmek, 2 — Meclisi Mebusana ancak kendi intihapgerdelerini göndermek, 3 — Lâakal bir sadrazamı iskat ve makamı saderetin salâhiyetini tecavüz eylemek, 4 — İtilâf kuvvetlerine ve betahsis Kilikya'daki Fransız kuvvetlerine karşı daimî bir vazı husumet muhafaza eden kuvayi müsellihayı idame eylemek, 5 — Bu kuvayı müselliha ile İtilâf kuvvetlerine hücum etmek ve bu taarruz esnasında Ermenilere karşı büyük mikyasta bir katliâm icra eylemek, 6 — Gayrimeşru surette esliha nakil ve tedarik etmek bütün bu ef'al ve harekât mütareke ahkâmını nakz ve ihlâl ve şeraiti müstakbelei sulhiyeyi reddetmek kastı ile vücuda getirilen bir teşkilâtın neticei beka ve devamıdır. Bu teşkilâtın başındakiler ağır nutuklar irad etmişler ve taşra ahalisini zulum altında yaşatmışlardır. Bu rüesanın İttihat ve Terakki Cemiyetinin firarî serkerdelerinden gizlice para aldıklarına ve Bolşeviklerle münasebatta bulunduklarına şüphe yoktur. Siyasetleri düveli müttefikaya karşı bir kıyam şeklini alacak ve tam ve mutlak bir anarşi tesisine mâtuf bir siyaset idi. İstanbul'un işgali Kuvayi Milliye tarafından çevrilen entrikaların beyhudeliğine Türklerce kanaat getirilinceye kadar devam edecektir. Türkiye'ye tatbik olunan şifabahş tedabirin birincisi olan bu işgalin netayiç ve tesiratı matlubeyi hâsıl edeceğini ümid etmelidir. Zira bu memleketin bir takım vicdansız ve akılsız heriflerin dolapları yüzünden çektikleri elem ve ıstırabat doğrusu pek fazla sürmüştür. Düveli müttefika istiyorlar ki, Türkiye'nin hakikî hukukuna müstenit ve fakat Türkiye'nin mazisi ve mağlûbiyeti sebebiyle vaz'ı elzem ve zarurî olan tahdidat ile mukayyet bir istikbale malik olsun işte ancak; bu esasat dahilindeki bunlar şimdi düveli müttefika tarafından adilâne bir fikir ile Türkiye'nin millî teceddüdüne yardım edecek surette ikmal olunmaktadır. Türkiye için tekrar hayata avdet etmek ihtimal ve zaman mevcuttur. Türk siyasiyunu son seneler zarfında Türkiye'yi müşkül idarede o derecede azim bir kabiliyetsizlik ve dirayetsizlik göstermişlerdir ki, onların takip ettikleri meslekî sakıme tabantabana zıd bir meslekî iltizam ve kabul etmek zamanı çoktanberi gelmiştir. Böyle bir mesleğe sülûku temin eylemek düveli müttefikai âliyenin hukuku sarihasındandır. Dersaâdet'in işgali muvakkatı buna doğru ilk hatveyi teşkil ediyor. Deraliye'de yaramaz hiç birşey yok bâzıları kabinenin çekilip çekilmiyeceğini sormuşlar. Hayır kabinenin böyle bir teşebbüsü olmayıp bilâkis vazifesiyle meşgul oluyor kabine yerinde ve işitilen bâzı uygunsuz halâtın hiçbiri yok iş gücü ile meşgul Erkânıharbiyei Umumiye Reisi Şevket Turgut Reisisâni Kâzım Paşalar dün evvel Harbiye Nazırı Paşa nezdinde içtima ederek müzakeretta bulunmuşlar Harbiye Neza-

retinde muamelâtı askeriye ile iştigal eden şubelerden maada levazım ve muhasebat daireleri gibi şubeler ifayı vazife etmektedirler Fransız Baştercümanı Mösyö Budo dün Sadrazam Paşa Hariciye Nazırı Beyi makamlarında ziyaret etmişlerdir. Felemenk Sefareti Başkâtibi dün Hariciye Nezareti Umuru Siyasiye Müdürü Umumisi Reşit Beyi ziyaret etmiştir. Bugün saat uçbuçukta İran Sefiri kebiri merasim ile huzuru şahaneyekabul buyrularak hâmil olduğu itimatnamesini Zatı Hazret-i Padişahiye arz ve takdim edecektir Meclisi vükâla dün Sadrazam Paşanın tahtı riyasetinde akdi içtima ve geç vakte kadar vaziyet hakkında icrayı müzakerat eylemiştir.

Vapurdan epey yolcu çıktı fakat bir Türk yoktu birşey öğrenilemedi şuhale nazaran birşeyler yoktur epey posta geldi Efendim.

25 Kâzım Karabekir

Şube I
25/3 (İmza okunamadı)

Kâzım

Sol

502

Vesika No: 677

تلغرافنامه

٦٤

٤٩١٧

١٥ ق. ص

محرمی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسهٔ تلگراف و تلفون نظارتی حکومت تلغراف و تلفون ... مسئولیت قبول ایدر	اکندیغی محل		تاریخ ٢٥ م	ساعت اول مکره	امضا
[illegible]	٢٨٦	٥٠٠	ساعت اول مکره		کشیده اولندیغی محل			اول مکره	[illegible]

١ - ایتالیا واپوریله صاموسونه عکس ١٩ مارت تاریخی پیام غزته‌سی ١٨ مارتدن اعتباراً ازمیر مستثنا
اولمق اوزره داخل ایچون تلغرافنامه قبول باشلاندیغی قید ایتمکده ولو یاندینوز غزته‌سنک اسباب
اشغال حقنده‌کی ضد یاننی مهم بر مقاله قیدی آلتنده نقل ایلمکده و بو مقاله‌ده بالخاصه قوای ملیه‌نک
حرکاتنی تنقید ایدلمکده غزته‌نک حوادث قسمتده دخی درسعادتده هیچ بر شی اولمادیغی و قابینه‌نک ایفای
وظیفه‌ده بر دوام بولندیغی و ایشیدیلن بعض اویغونسز حالاتک اصل و اساسی اولمادیغی و هر کسک
ایسه کوصله اشتغال ایتدیکی وارکان حربیه عمومیه رئیسی شوکت طورغود و رئیس ثانی کاظم پاشالرک اون
سکز مارتده اوکلودن هپسی حربیه ناظری نزدنده اجتماع ایده‌رک مذاکراتده بولندیغی و حربیه نظارتنده
معاملات عسکریه ایله اشتغال ایدن شعباتدن ماعدا لوازم و محاسبات کبی دوائرک ایفای

خاروبان مدیریتی

کوته مکرر ٨٠١

یعنی ارکان حربیه و نظارت

503

S04

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه تلغراف و تلفون نظارتی حکومت تلغرافیه [illegible]	اولندیغی محل		تاریخ	ساعت اول مکره	امضا
٢			ساعت اول مکره		کشیده اولندیغی محل			اول مکره	

وظیفه ایتدکلری یازمقده در. ٢ فرقه منطقه‌سنه جوار مناطقده جریان ایدن احوال ادعا
تعقیب ایدلمکده اولدیغندن صلاسونه ایتالیا و اوپرینک براحتی جرالنمش و بو اوپرک گزدیکی
پیام صباح غزته‌سندن بر تجمع ماده ده عرض اولنان معلومات الحمشدر. بو اوپرده هیچ بر ترک یولجینک
یولندیغی اکلاشلمسی و حرف پیام صباح غزته‌سی کلمشدر. بو [illegible] ایکنجی [illegible] تعقیب ایدلمه مقصدی
گوسترمکده در. و بو معاملاتدن صرف دالی بکلر و مدافعه حقوقک جرداری اولدیغی معلومدر.

٢٤/٢/٢٧ فرقه ٢٠ ق

[illegible]

غازیان مصمم‌سی

نمونه مخصوص ٨٠١

٢٥/٢/٢٧

٢٥٢

506

تلغرافنامه

امضا	ساعت	تاریخ		کشیده‌دیکی محل	دولت عثمانیه	تاریخی	کلمه‌سی	نومروسی	مخرجی
	اول / مکرر				مؤسسهٔ تلغراف و تلفون تطراقی	اول / ساعتی / مکرر			۷
	اول / مکرر			کشیده‌ده / اولندیغی محل	حکومت تلغرافنامه‌لرندن طولایی بر گونه مسئولیت قبول ایتمز				

[illegible]

نمونه مکرره ۸۰۱

[illegible] ۲ - [illegible] صلاحی تجاوز ایده‌مز

507

S08

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه‌سی تلغراف و تلفون نظارتی — حکومت تلغراف [illegible] مسئولیت قبول ایدر	آلندیغی محل		تاریخ	ساعت اول / مکره	امضا
٤			ساعت اول / مکره		کشیده اولندیغی محل			اول / مکره	

٤ أسلحه و قوتلرینه و قصبه‌ی کلیسا‌ده کی فرانسز قوتلرینه قارشو دائمی بر دفع خصومت محافظه
ایدن قوای مسلحه‌یی تشکیل و ادامه ایله‌مک ه — بو قوای مسلحه ایله ائتلاف قوتلرینه هجوم
ایتمک و بو نقطه‌ده اثناسنده ارمنیلره قارشی بیوک مقیاسده بر قتل عام اجرا ایله‌مک
٦ — غیر مشروع صورتده اسلحه نقل و تدارک ایتمک بتون بو افعال و حرکات متارکه
احکامنی نقض و اخلال و شرائط مستقبله‌یی رد ایتمک قصدی ایله وجوده
کتیریلن بر تشکیلاتک نتیجه‌سی بقا و دوامیدر بو تشکیلاتک باشنده کیلر آغیز نطقه ایراد
ایتمش و طشره اهالیسنی ظلم التنده یشاتمشلردر یورد سانک اتحاد و ترقی جمعیت قراری
سرکرده‌لرندن بزلیجه ایاره آلدقلرینه و بو تسویه‌لر ایله مناسباتده بولندقلرینه

غازیان معیتی

نمونه مکرر ٨٠١

Sog

S10

تلغرافنامه

محرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه تلغراف و تلفون نظارتی حکومت تلغرافی [illegible] برکونا مسئولیت قبول ایدر	اکندیغی محل		تاریخ	ساعت اول مکره	امضا
٥			ساعت اول مکره		کشیده اولندیغی محل			اول مکره	

شبه یوقدر. سیاستده دولت متعلقه قارشی بر قیام شکلی الهجه نام و مطلق بر انارشی
تأسیسنه معطوف بر سیاست ایدی استانبولک اشغالی قوای امنیه طرفندن چوریلن
ایتریقه‌لرک یهوده کنه ترکده قاعت کرینجه بقدر دوام ایده جکدر. ترکیه بر تطبیق اولنان
شفا بخش تدابیرک برنجیسی اولاً بو اشغالک نتایج و تأثیرات بطوریه حاصل ایده جکنی
امید ایتمیدر. زیرا بو مملکتک بر طاقم وجدانسز و حقنسز حریفلرک طولاندیرمه یوزنده
چکدکلری آلام و اضطرابات طوغریسی [illegible] سوچندر. دول متفقه ایستیورلرکه
ترکیه‌نک حقیقی حقوق مستند و فقط ترکیه‌نک ماضیسی و مبتلای سببیه وضعی الزم
و ضروری اولاً تحدیدات ایله مقید بر استقباله مالک لمحصولن ایشته انجق بو اساسات

قاروان منهدمی

[illegible] مکره ٨٠٦

S11

S12

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه‌ی تلغراف و تلفون نظارتی	الندیغی محل		تاریخ	ساعت	اسما
٦			ساعت ـــ اول مکره	حکومت تلغرافیه [illegible] مسئولیت قبول ایدر	کشیده اولندیغی محل			ـــ اول ـــ مکره	

داخلنده‌کی بوتلر شمدی دول متفقه طرفنه عادلانه بر فکر ایله و ترکیه‌نک ملی تجددینه
باردم ایده‌جک صورتده اکمال اولنمقده‌در. ترکیه ایچون تکرار حیاته عودت ایتمک احتمال و زمان
موجوددر. ترک سیاسیونی صوک سندلر طرفنه ترکیه‌یی حسن اداره‌ده اودرجه‌ده عظیم بر
قابلیتسزلک و درایتسزلک کوسترمشلردر که اونلرک بتعقیب ایتدکلری مسلک سقیم طبانه
طبانه ضد بر مسلکه التزام و قبول ایتمک زمانی چوقدن بر وقتلرده بویله بر مسلکی سلوکی
تأمین ایده‌مک دول متفقه عالیه‌نک حقوق صریحه‌سندندر. سعادتک اشغال موقتینی بوکا
طوغری ایلک خطوه‌یی تشکیل ایدییور. درعینده بر زمان هیچ بر شی یوق بعضیلری قابینه‌نک
چکیلوب چقیلیر حتی صورتده جز قابینه‌نک لوتکه‌یی تشبث اولنمیوب بالعکس وظیفه‌سیله

خاره‌یان مسیحی

نمونه مکره ٨٠١

513

S14

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه وزارت تلغراف و تلفون نظارتی حکومت تلغراف [illegible] برکونا مسئولیت قبول ایتمز	اکندیلی محل		تاریخ	ساعت اول مکره	امضا
٧			ساعت اول مکره		کشیده اولندیغی محل			اول مکره	

مشغول اولیور قانیه برنده طاشیدیغی بعض اویغونسز عبارتده هیچ بر یوق ایسه کوجیله مشغول
ارکان حربیه عمومیه رئیسی شوکت طورغود رئیس ثانی کاظم پاشالر دون اوچکیله دن حصه
حربیه ناظرلر پاشانزدن اجتماع ایده‌رك مذاکراتده بولنمشلر حربیه نظارتنه معاملات
عسکریه ایله اشتغال ایدن شعبه‌لردن ماعدا لوازم و محاسبات دائره‌لرکی شعبه‌لر
ایفای وظیفه ایتمکده درلر فرانسه باش ترجمانی موسیو لودو دون صدر اعظم پاشا خارجیه نظاره
کبی مقاملرنی زیارت ایتمشلر در فلمنك سفارتی باشکاتبی دون خارجیه نظارتی امور سیاسیه
مدیر عمومیسی رشید بکی زیارت ایتمشلر بوکون ساعت اوچ بیمقده ایران سفیر کبیری مراسم ایله
حضور شاهانه‌یه قبول بیوریله‌رق حامل اولدیغی اعتماد نامه‌سنی ذات حضرت پادشاهی‌یه

خاروبان مصمه‌سی

کونه مطرود ٨٠١

٥١٥

S16

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه تلغراف و تلفون نظارتی حکومت تلغراف [illegible] یوکوتا مسئولیت قبول ایدر	اولندیغی محل		تاریخ	ساعت اول مکره	امضا
٨			ساعت اول مکره		کشیده اولندیغی محل			اول مکره	

عرض و تقدیم ایده‌جکی مجلس و کلاردن صدر اعظم پاشانک تحت ریاستنده عقد اجتماع و کچ و قرق
و ضبط حقنده اجرای مذاکرات ایله‌مشدر
[illegible] ایچون [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

S17

S18

678 No. lı vesikanın açıklaması

Erzurum'daki İngiliz Mümessili Yarbay Ravlinson'un XV nci Kolordu Kumandanına yaptığı teklif ve Kolordu Kumandanının bu teklife verdiği karşılık hakkında Hey'eti Temsiliye'ye gönderdiği kapalı teli göstermektedir.

Vesika No.: 678

24 Mart 36 **Acele**

Hey'eti Temsiliyeye

1 — Erzurum'da bulunan İngiliz Kaymakamı Ravlinson ondokuz Martta bendenize yazdığı bir mektubunda Dersaâdet'teki düveli itilâfiye mümessillerinin milliyetperverânın mekasıt ve esbabı galeyanından haberdar olmadan ihdasettikleri vekayii ahireden dolayı izhar teessür ettikten sonra son defa Londra'dan Erzurum'a gelişinden başlıca maksadın harekâtı milliye rüesasiyle görüşmenin yolunu aramak ve gayriresmî surette âmirlerine vereceği malûmat ile vaziyeti izah ve tevafuku efkâra hizmet etmekten ibaret olduğunu zikretmiş ve bu münasebetle son meşum vaziyeti tashihederek iadei sulhü sükûne herhangi bir suretle çalışmak üzere Ankara'ya hareket ve Hey'eti Temsiliye emrine girmeğe hazır bulunduğunu teklif eylemiş idi. Bu mektubuna verdiğim cevapta vâkı olan teklif muvafık ve makbul ise de mevsimin müsaadesizliğinden sarfınazar bütün milletin fevkalâde galeyanda olmasından dolayı şimdilik Erzurum'da kalmasını daha münasip görüldüğümü kendisine yazmıştım.

2 — Ravlinson Yirmiiki Mart tarihiyle yazdığı diğer bir mektupta evvelki teklifini tekrar ve tekidettikten başka hissiyatına nazaran Erzurum'da kalmakla zaman kaybedeceğini ve kendisininŞarkî Anadolu'nun vaziyeti hazırası ve alelhusus milletin hissiyatı müttehidesi hakkında iyi malûmat verecek yegâne İngiliz olduğundan bahsederek pek mühim kararların ittihaz edildiği şu anlarda menafiimize hadim olacak surette çalışacağını söyliyor ve bu hizmeti ifa için Ankara'ya gitmesine yine muvafakat edilmezse hemen kısa bir zamanda Tortum ve Artvin tarikıyle Batum'a ve oradan torpito ile Londra'ya gidileceğini yazıyor.

3 — Halkın fevkalâde galeyanını gördüğünden Ravlinson biranevvel Erzurum'dan kaçmak istiyor: Mahaza teklifettiği hizmetten istifade Hey'eti celilerince memul ise Kolorduca Erzurum'dan Sıvas'a ve Üçüncü Kolorduca da Sıvas'tan Ankara'ya sevkedilmek veya mumaileyhin müracaatına cevap verilmek üzere işarı devletlerine muntazırım. **Kâzım Karabekir**

Fahri **İmza (okunamadı)**

Şifre ettim 25/3 **Kâzım**

519

570

Vesika No: 678

لون بشنجه قول اردو ارکان حربیه بیرنجی شعبه مسودهٔ مورخه			
مسودك امضاسی	[illegible]	تاریخ تسوید	٢٤ مارت ٣٦
مرسوله نومرسی		تاریخ تبیض	

١٢٥

هیئت تمثیلیه یه

١ـ ارضرومده بولونان انکلیز قائممقامی اولنیصون اون دوقوز مارتده بنده کزه یازدیغی بیر مکتوبده درسعادتده کی [illegible] دول ائتلافیه مثلا [illegible] ملینیورانك مقاصد واسباب غلیاننده خبردار اولمادن احداث ایتدکلری وقایع اخیره دن دولایی اظهار تأثر ایتدکدنصوکره صول دفعه لوندره دن ارضرومه کلیشندن باشلیجه مقصدك حرکات ملیه رؤساسیله گوروشمه نك یولنی آرامق وغیر رسمی صورتده آمرلرینه ویره جکی معلومات ایله وضعیتی ایضاح وتوافق افکاره [illegible] خدمت [illegible] ایتمکدن عبارت اولدیغنی ذکر ایتمش وبو مناسبتله صول مشئوم وضعیتنی تصحیح ایده رك اعادهٔ [illegible] صلح وسکونه [illegible] هر هانکی بیر صورتله چالشمق اوزره آنقره یه حرکت وهیئت تمثیلیه امرینه کیرمکه حاضر بولوندوغنی تکلیف ایله مشایدی؛ بو مکتوبنه ویردیکم جوابده واقع اولان تکلیف موافق ومقبول ایسه ده [illegible] موسمك مساعده سزلکندن حرفنظر بوقون ملتك فوق العاده غلیانده اولمسندن دولایی شمدیلك ارضرومده قالماسنك داها مناسب گورولدیکی کندیسنه یازمشدم.

٢ـ یکرمی ایکی مارت تاریخیله یازدیغی دیکر بیر مکتوبده اولکی تکلیفی تکرار وتأکید ایتدکدن باشقه حسباتنه نظرا ارضرومده قالمقله زمان غایب ایده جکی [illegible]

اون بشنجی قول اردو ارکان حربیه بیرنجی شعبه مسودمورقه سیدر

مسودك امضاسی			تاریخ تسوید	
مرسوله نومرسی			تاریخ تبیض	

و کندیسنك شرقی آناطولونك وضعیت حاضره سی و علی الخصوص
ملتك حسیات متجده سی حقنده ایی معلومات ویره جك
یگانه انگلیز اولدیغندن بحث ایدرك یك مهم قرارلرك اتخاذ
ایدلدیکی شو آنلرده منافعمزه خادم اولهجق صورتده
چالیشه جغنی سویله یور و بو خدمتی ایفا ایچین آنقره یه
کیتمه سنه [illegible] موافقت ایدلمه سنه همان قیصه بیر زمانده
طورطوم و آرنوین طریقیله باطوم
و اوراده طوریدوایله لوندره یه کیده بیله جکی بازبیور
[illegible]
[illegible] بیان اول ارضرومدن قاچمق
[illegible]
[illegible] هذا
[illegible]
٣ — [illegible] استفاده هیئت جلیله لرنجه مأخوذ
تکلیف ایتدیکی خدمتدن
ایسه قول اردوجه ارضرومدن سیواسه و اوچونجی قول اردوجه ده
و یا موصی الیه مراجعتنه جواب ویرلمك
سیواسدن آنقره یه سوق ایدلمك اوزره اسفار دولتنه
منتظرم .

679 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının Güney Kafkasya'da Ermeni mezalimi ve bunak arşı aldırdığı tedbirler hakkında Hey'eti Temsiliyeye gönderdiği kapalı teli göstermektedir.

Vesika No.: 679

Hey'eti Temsiliyeye bildirdim:
201

Erzurum
26/3/36

Zate mahsus
M. A.

Hey'eti Temsiliyeye

1 — Ondokuz Mart tarihinden itibaren Ermeniler Büyükvedi, Cıva, Ahura ve Ordobat) mıntakalarına taarruza başladılar. Bu havalideki İslâmları ezdirmemek ve teşkilâtı milliyeyi takviye ederek Ermenilerin maksatlarını akim bırakmak için hudut haricindeki bütün şûra kuvvetlerinin cephelerindeki Ermenilere taarruz etmelerini ve tarafımızdan muavenette bulunulmasını yirmibeş Martta emrettiğim mâruzdur.

2 — Yalnız Hey'eti Temsiliyeye arzedilmiştir.

Kâzım

523

524

Vesika No: 679

هیئت تمثیلیه‌یه ده بیلدیردم :

ا. ضروم
٢٦/٣/٣٦

ذاته مخصوص

هیئت تمثیلیه

١٠٣

١ـ اون دوقوز مارت تاریخندن اعتباراً ارمنیلر (بویوک وه‌دی ، جیوا ، آخوراق اردوبار) منطقه‌لرینه/تعرضه باشلادیلر ؛ بو حوالیده‌کی اسلاملری ئه‌زدیرمه‌مك و تشکیلات ملیه‌یی تقویه ایده‌رك ارمنیلرك مقصدلرینی عقیم براقمق ایچین حدود خارجنده‌کی بوتون شوراقوتلرینك چیه‌لرنده‌کی ارمنیلره تعرض ایتمکلرینی و طرفمزدن معاونتده بولونولمسنی یکرمی بش مارتده امر ایتدیکم معروضدر.

٢ـ تاکیز هیئت تمثیلیه‌یه عرض ایدلمشدر.

526

680 No. lı vesikanın açıklaması

Hey'eti Temsiliye Riyasetinin Trabzon Valisinin seçimleri geciktirdiği hakkında XV nci Kolordu Kumandanlığına gönderdiği şifresini göstermektedir.

Vesika No.: 680

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Numara
4

Trabzon Valisinin intihabatı tâvik ettiği anlaşılıyordu:

Ankara
26/3/36
Vusulü: 26/3/36

Saat	Dakika
7 S	

Açtım
Kâzım

İntihabat hakkında Trabzon Valisinden alınan 25/3/36 tarihli şifre sureti aynen âtide arzolunmuştur.

Bizim kanaatimizce ..... olduğuna şüphe yoktur. Trabzon bütün mülhakatı âmali milliyenin pek hararetli taraftarlarını teşkil ettiği halde Hamit Bey maksadı mahsusla intihabatın ademi icrasını ademi iltizam eyliyor. Bu mühim işin temin buyurulmasını hassaten rica ederiz.

Hey'eti Temsiliye namına
M. Kemal

Ankara Mustafa Kemal Paşaya:

Pek müteheyyiç olan sevahilde vaziyet intihaba müsait değildir. Hususen mukavemeti ve belki de tehlikeyi dâi olacağından her işin sükûntab olmasının intizarı zaruridir.

Vali
Hamit

Suret

M. A.
27/ Rifat

Kâzım 27 (K)

Rüştü Beye yazalım: Ahvâl nasıldır. Valinin mütalâası kendi düşüncesi midir? Niçin efradı milletten ayrılıyor?

ŞUBE I
27/3

527

528

Vesika No: 680

نومرو

اون بشنجی قول اردو قوماندانلغنه

آنقره

طرزون والیسنك انتخاباتی تعویق ٢٦-٢-٣٦

ایتدیکی آکلاشیلیوردی : ٢٦-٢-٣٦ وصولی

دقیقه ساعت

انتخابات حقنده طرزون والیسنده آلتان ٢٥/٢٧٢ بازیلی سفره صورتی غیبا آنیده عرض اولونمشدر. بزم فنا ترجمه اولدیغنه شبهه یوقدر. طرزون بونون ملحقاتی آمال سلیمه‌یه بك حرارتلی طرفدارلرینی تشکیل ایتدیکی حالده حمیدیه مقصد مخصوصه انتخاباتك عدم اجرانتی عدم التزام ایلیور. بو مهم ایشك تأمین بیورلمسی خاصةً رجا ایدرز.

هیئت تنظیمیه نامه

صورتی

آنقره مصطفی کمال پاشایه :

بك منهج اولان سواحلده وضعیت انتخابیه مساعد دکلدر. خصوصاً تقاوتی دیلکده هیئت داعی اولاجقدن هر ایشك سکونتلی اولمسنك انتظاری ضروریدر. وای حمیدیه

رشدی بکه یازالم. احوال ناصلدر، دائنك مطالعه‌سی کندی [illegible] تیمن افراد ملتدن ایریلیر.

529

530

681 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının doğu ve güneydoğu vilâyetlerindeki aşiret reislerinden aldığı sonuna kadar mukavemete devam telgrafları hakkında diğer Kolordulara yaptığı tamimi göstermektedir.

Vesika No.: 681

I
Ş
2573

I
Kısım

I
Şube
28/3/36

36

Numara
1301
İSTANBUL

III ncü Kolordu K.

İmza	Tarih	Kelimesi	No. sı	Mahreci
Seydi	27/3 28	200	2637	Erzurum

İngilizler tarafından makamı hilâfet ve payitahtı saltanatı seniyenin işgal ve Babıâliyi ve Nezaretlerimizi ve Meclisi Millimizi basarak en muhterem rical ve münevveranımızın süngüler altında hapis ve tevkif edilmesi ve vatanımızdan bir kısmının Ermenilere terkine karar verilmesine dair son haberlerden dolayı müslim olan bütün Kürt aşairinin elele vererek düşmanların harekât ve icraatı zalimanelerine karşı mücadeleye ve din ve vatan uğrunda açılacak mücadelede ya büsbütün dünyadan kalkmak veyahutta düşmanlarını kahr ve mahvedinceye kadar azim ve sebat göstermeğe karar verdikleri hakkında mıntakamızdaki aşair rüesasından müteaddit telgraflar alıyorum. Verilecek her emri icraya müheyya olduklarını bildiren ve makine başında cevap bekliyen rüesayı mumaileyhime din ve vatan uğrunda gösterdikleri asarı samimiyet ve gayretten dolayı teşekkür ederek indelicap pek kıymettar hizmet ve muavenetlerinden istifade olunacağı ve şimdiki halde sükûn ve itidal içinde intizarda bulunmalarını cevaben bildirdim. Fırkalarca da aşairin sükûn ve itidali muhafazalarına hadim vesayada bulunulmasını ve bu necip hissiyata arzı teşekkür olunmasını rica ederim.

XV nci Kor. K.
Kâzım Karabekir

27/3/36

531

532

Vesika No: 681

533

تلغراف نامه

دولت عثمانیه
مؤسسه تلغراف و تلفون نظارتی
حکومت تلغراف مخابراتندن طولایی برکونا
مسئولیت قبول ایلمز

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی			تاریخ	ساعت	امضا
[illegible]	٢٦٢٢	٢٠٠	ساعت اول سکره	کشیده اولندیغی محل		٢٨	اول سکره	

[illegible] مقام خلافت و پایتخت سلطنت سنیه‌نک اشغال و بایعالیی و نفوذ [illegible]
[illegible] ال محترم رجال و متوراتمزک سونکولر آلتنده حبس و توقیف ایدلمسی [illegible]
[illegible] ترکه قرار ویرلمسنه دائر [illegible] دولایی مسلم اولان [illegible] کورد
[illegible] ال [illegible] دشمنلرک حرکات و اجراآت ظالمانه‌لرینه [illegible] مجاهده‌یه
[illegible] وطن اوغرنده آچلمق مجاهده‌ده [illegible] دنیادن [illegible] دشمنلری
[illegible] عدم [illegible] کوسترمکه قرار ویردکلری حقنده [illegible] رؤسا [illegible]
[illegible] هر امری اجرایه مهیا اولدقلرینی بیلدیرن و [illegible] جواب
[illegible] رؤسای [illegible] وطن اوغرنده کوسترمکده آثار [illegible] دولایی تشکر ایدرک

534

تلغرافنامه

مخرجی	نومروسی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه و تلغراف و تلفون نظارتی حکومت تلغراف مخابراتندن طولایی بر کوتا مسئولیت قبول ایتمز	آلندیغی محل		تاریخ	ساعت اول مکره	امضا
	٢		ساعت اول مکره		کشیده اولندیغی محل			اول مکره	

عند الایجاب بک فخرلر خدمت و معاونتلرینک استفاده اولنه‌جغی و شمدیکی حالده سکون و اعتدال ایچره انتظارده بولنمغی جواباً بیلدیردم فرقه‌لرجه‌ده عشائرک سکون و اعتدالی محافظه‌لرینه خادم و صاحبانه بولنمسنی و بونجیب حسبانه عرض تشکر اولنمغی رجا ایدرم.

٢٧ ـ ٢ ـ ٢٦

محمد کاظم فره‌بکر

نمونه مکرر ٨٠١

535

536

682 No. lı vesikanın açıklaması

Trabzon Valisi Hamit Beyin XV nciKolordu Kumandanına gönderdiği kapalı teli ve Kolordu Kumandanının buna verdiği cevabı göstermektedir.

Vesika No.: 682

Ş	**I**	**I**	**I**
İstanbul	**Kısım**	**Ş**	**Şube**
		2712	**31/3/36**

III ncü Kolordu K.

1 — Trabzon Valisi Hamit Beyden aldığım şifre ile verdiğim cevabı âtiye aynen dercen arzeyliyorum.

2 — Hey'eti Temsiliyeye ve Kolordulara arzedilmiştir. 28/Mart/36

XV nci Kor. K.

SURET

Hamit Beyin şifresi:

3 — Burada bir Fransız mümessili vardır, itilâfçıların şark politikasının barometresidir. Halinden bugünlerde pek düşkün olduklarını anlıyorum. Bu adam arasıra ziyaretinde herhalde milliyetperverlerle itilâf lâzım geldiğini, İngilizlerin hareketleri muvafık olmadığını ileri sürdükten sonra Anadolui Şarkî için bir zemini itilâf bulunur. Bir teklif dermeyan olunursa Paris'e bildirmeye hazır bulunduğu bir Ermenistan teşkili zarurî olduğuna ve buna bir mahreç vermek iktiza edeceğine göre bunun hangi araziyi ihtiva ve neresinin mahreç olarak kabulü mümkün olabileceğini sual ederek bu defa daha mütehalik bir vaziyete gelerek bu hususu reyiâlilerine müracaat etmekliğimi rica etti. Kendisi şark meselesinde alâkadar (Be tolo'nun) adamı imiş muvafık mütalâa buyurulursa bu babtaki noktai nazarımızı katî bir surette bunlara tebliğ eylerim.

Vali
Hamit

537

4 — **Verilen cevap sureti:**

1 — Bugibi işler ancak hükûmetle görüşülür. Hükûmetimiz ise başta İngilizler olmak üzere maateessüf itilâf hükûmetleri taarfından İstanbul'da boğulmuş ve imha edilmiştir. Şimdiki halde İstanbul hariç olmak üzere bütün memleket Ankara'daki Kuvayi Milliye Karargâhı tarafından idare edilmektedir. Bir Meclisi fevkalâde yine Ankara'da toplanmak üzeredir. Ben Kuvayi Milliye Karargâhının her emrine münkad Şark Cephesi Kumandanı bulunuyorum. Binaenaleyh bu hususta şahsî bir mütalâam olamaz. Tavassutum dahi caiz değildir. Ankara'da Kuvayi Milliye Karargâhiyle anlaşılması icabedeceğinin Fransız Mümessiline anlatılmasını arzederim.

2 — Şimalden gelen halâskâr ordular Noworosisk, Vilâdikafkas ve Petrofsk, Derbent mıntakasını tamamen işgal etmiş ve daha cenuba müfrezelerini sürmüştür. Ermeniler hâlâ tehlikeyi görmiyor ve anlamıyor. İslâmlara karşı ötedenberi yaptığı mezalim ve kıtal daha şiddetle devam ediyor, mümessillerle mülâkatınızda bir münasebet aldırarak bu cihete de nazarı dikkatlerini celp buyurmanızı rica ederim.

538

539

استانبول

۳۱/۳/۶

۱ - مرکزده الیمی حمید بکدن الدیغم شفره ایله ورودی جوابی آتیده عرض ایدرم .

۲ - [illegible]

[illegible]

۴ - [illegible]

[illegible]

683 No. lı vesikanın açıklaması

3 ncü Tümen Kumandanlığının cepane nakliyatının gizli tutulmasındaki zorluklar, Trabzon Valisi Hamit Bey hakkındaki kanaatleri ve seçim hakkındaki mütalâaları hakkında XV nci Kolordu Kumandanına gönderdiği kapalı teli ve Kolordu Kumandanının Trabzon ValisiHamit Beye seçimlerin tacili hakkında verdiği emirleri göstermektedir.

Vesika No.: 683

İntihabat hakkında verdiği cevap ile Vali Hamit Beye yazdığım şifre:

Maçka
28/3/36
29/3/36 vusulü
saat dakika

Aceledir

Açtım
Ali Galip

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

C 27/3/36 ve 140 şifreye:

1 — Her tarafta ve bilhassa Trabzon, Erzurum yolunun Hamsi Köyüne kadar olan kısmında ve yol üzerindeki hanlarda Rumların meskûn bulunmasından yapılan bütün tedabire rağmen nakliyat gizli tutulmaktadır.

2 — Vali Bey hakkındaki kanaati âcizanem berveçhi zirdir:

a - Nefsine pek büyük itimat taşıdığı, etvar ve akvalinden N İ A Z eden Vali Beyefendi herhalde herşeyi iyi düşündüğüne ve memlekete pek nafi tarzı hareketi takip eylemekte olduğuna zahip ve kanidir. Esasen Hey'eti Temsiliyenin takip eylediği mekasid; şu amalin muhalifi değil hararetli bir surette mürevvidir. Şu kadar ki: Hey'eti Temsiliyenin herşey ve her vakada iyi düşünemiyeceğine ve halihazırda Hey'eti Temsiliye arasında şahsiyeti mümtazeye malik zevatın teksiri lüzumuna da kaildir. Ve pek müteenniyâne harekete maildir. Memlekette bir işgale sebebiyet verilmemek için sükûn ve asayişin idamesini hususatı saireye takdim ve tercih eylemektedir. Görüştüğü mümessillerin memleketin işgalini asayiş ve sükûtun ihlâline bağlı bulunduğuna dair mütemadi telkinatlarının da bu hissin vücut bulmasına dahl ve tesiri vardır.

b - İntihabat hakkında görüştüğü zevattan İzzet Bey, Müftü, Nemli Zadelerden birkaçı ve Meclisi İdarenin diğer mühim bir kısmını muarız ve Trabzon'da intihabatı sabıkanın pekçok dedikoduyu müeddi olduğunu bildiğimden

memlekette bir terfikanın zuhuruna sebebiyet vermemek maksadiyle intihabatın yapılmaması değil vakti münasibe kadar talıkı tarafdarıdır. Ve bu fikri muhalif zevatla görüşmenin mahsulüdür.

Trabzon'daki halkın heyeti umumiyesi de bir işgal vukuu ihtimali dolayısiyle pek müteheyyiçtir. Ve bâzı zevat bu işgale biz sebebiyet vermezsek vuku bulmıyacağı zannındadır.

Vaziyeti umumiyenin ancak Trabzon'u işgale saik olabilir hakikatı halka anlatmaktaki müşkülât varestei arzdır.Bütün bunlar Vali Beyi düşmanların tesiratı müessiresi altında bulunan sahil kısmında İslâmlar arasında badii niza ve zâf olabilecek ve mevcut sükûtu ihlâl eyleyebilecek ahval de müteenniyâne harekete sevkeylemektedir. Binaenaleyh: Vali Bey sahilin sırf vaziyeti intihabata tamamiyle müsait bulunmadığından bu hususta faaliyeti lâzime göstermemektedir. Mamafih Vali Beyin intihabatı yapmakta azim göstermesi halk arasında tehaddüsü memul âhenksizliği izaleye ve her müşkülâtı iktihama kâfidir. Ve zatı sâmileri tarafından kendilerine bu hususta lâzımgelen ..... (NİHAYETİ YOK)

3 — Vali Bey dün de Nazilli'den Refet Beyden bir telgraf aldığını ve bu telgrafta Refet Beyin bu sırada vahdet lâzımgeldiği ve muhalefet yapılmaması gibi şeylerden bahisle yazdığını ifade etti. Kendisi de burada bir muhalif hareket olmadığını cevaben yazdığını söyledi.

4 — Rize, Gümüşane Sancaklarında intihabata başlanacaktır. Vilâyetin diğer aksamında da yapılmak üzere Vali Beyle görüşülecek ve arzedilecektir. Buradan telefonla da Vali Beyle daima temasta bulunulmaktadır.

5 — Karargâhın ikinci kademesi yarın (29 Mart) kâmilen Maçka'ya nakil ve birinci kademesiyle 30 Martta Trabzon'a hareket edileceği mâruzdur.

3 ncü Fırka K.
Rüştü

Kâzım Karabekir /29
Valiye münasip surette yazalım
I
Şube
29/3
İmza (okunamadı)

M. A.
29/ Fahri

Zate mahsustur

Erzurum
30 Mart 36

541

Trabzon Valisi Hamit Beyefendiye

Her tarafta hummalı bir surette intihabat yapıldığı halde Trabzon Livasında henüz işe başlanmaması mucibi hüzün ve teessürdür. Meclisi Millimiz süngülerle basılmış ve namusu millimize darbeler vurulmuştur. Bugün hükûmet

yoktur. Mevcut olanlar MISIR ve FAS ve emsali hükûmetlerden daha zelil bir mevkıdedir. Millet mukadderatını bizzat tâyinetmekte geçikirse tekarrübeden en büyük ve hayırlı istifade fırsatı da kaçırılmış olur. Mahaza ekseriyeti millet zaten toplanmakta olduğundan bu husustaki mücanebet ve teehhür Trabzon için mucibi hacalet olabilir. Esasen Trabzon geçen millî münazeada da bu kabîl ihmal göstermiş ve bittâbi mucibitenkit ve teessür olmuştu. İcabedenlerin tenvir ve irşadiyle hamaseti birâderininmütereddit insanların vazifei milliyelerini ifaya saik olmasını arz ve istirham eylerim.

Kâzım Karabekir

Kâzım
İmza (okunamadı)

Fahri

Şifre ettim 30/3/36

Ali Galip

542

543

Veska No: 683

عالی

انتخابات حقنده ویردیکی جواب ایله / همیشه باذیریم

شیفره :

اون بشنجی قول اردو قوماندانلغنه

نومرو

جمله ر —

مباحثه
۲۸-۲-۳۶
۲۹-۲-۳۶ وصولی
دقیقه ساعت

آجیلم
عجیل

ج ۲۷/۲/۳۶ و ۱۶۰ شیفره یه :

۱ — هرطرفده و بالخاصه طرزون ، اطرافنده بولنان حمسی کوینه قدر اولان قسمنده دیول اوزرنده کی
قاندره ، رومللر مسکونه بولونمسندن دولایی : بوتون تدابیر ، عمتا تقیباته کزلی طوتولمقدر .

۲ — والی بو حقده کی قناعت عظایم بر درجه زیادر .

آ — نفسنه یه بویوک اعتماد حه شیدیغی ، اطوار و اقوالنده بیلدیرن والی بو وقت هر حالده
هرشیدن ایی دوشوندیکی و مملکت یه ناصل طرز حرکت تعقیب ایدیلمکی اولدیغنی زاهب و قانعدر
اساساً هیئت تحدیده تعقیب ایدیلکی مقاصد ، شوآمالک مخالف رکن حاز بر حوزنده
مرجحدر . شوقدرکه : هیئت تحدیده هرشی و هر درجه ده ایی دوشونمه حکمی و حال
حاضرده هیئت تحدیه آیسنی شخصیت محتاجدر . مالک زواتنه بکثری لزومنده
قائلدر . و یه قناعتیاتی حرکت قائلدر . مملکتی بر اشغال سیاسیه و بر طاقم
ایچون سکونه و آسایشک ادامه خصوصاته رومه تقدیم و ترجیح ایدیلمکدر .
یکوردشدیکی مثللرک مملکتده اشغالی آسایشه و سکونه اخلال باعث بولونیورسه
رای متواری تنفیذاته بولنده بو حسلت وجود بولمسنه دخل و تأثیری واردر .

ب — انتخابات حقنده کوردشدیکی زواتنه غیر بلکه ، مفتن ، نمیزاده لردن
برقاچی و مجلسه اداره نه دیکر مهم بر قسمی معارضه کوردکی و طرزون انتخابات
سابقه نه یه چوقه دیدی خودی مؤدی اولدیغنی بیلدیکی مملکتی بر نفرتنه
ظهور نه سبب و بر مالک مقصدیه انتخاباتنه یا بلخاصه سن رکن وقت منتخب
قدر تعلیقه طرفدار بدر . دیوکه مخالف زواتنه کوردوکنه نه محصولندر .
طرزون کی خلقه هیئت تحدیه بر اشغال و قوتی احتمال رویسیله یه مباحدر
و بعض زواته بو اشغال بر سیاست و رسک و محصوطاتی ظرفنده
و حقیقت تحدیه نه آنجه طرزون اشغالی مسئله اولاسیلر حقیقی خلقه آکلاتمقدر
مشکلدر و ایشته عرضدر . بوتون بونلر والی نک دشمنلک تأثیراته
مؤثر اولمش آنجق بونلرنه ساحل قسمنه اسلامه آراسنده بادی نزاع و ضعیف
اولایله جلب و موجود سکونه اخلال ایدیلمه یه جلب احوالی قناعتانه
وکنه سوق ایدیلمکدر . بنا علیه : والی نه ساحلک حق و حقیقی انتخاباته
تماملی مساعد بولونماریغنه بو خصوص فعالیت لازمه کوستریلمکده در .

مع مافیه والی بکک انتخاباتی بایقوت عزم کوسترمش حالده انتخابات مأمورلغنی کلمه
ازالیه دهر مشکلاتی اقتحام طاقیه. و دائما بیلدیرمکده طرفنه کیدیرلیه حالده
لازم کلان ..... (نهایتی یوقدر)

والی بلدودره تاریخلیده رأفت بکده بر نظاق آلدقن دبر نظاقه
رأفت بکک بو حاله وحدتنه لازم کلدیکی دخالت یاپیلماسی کیتیرلدی
جشمله بازدیقی افاده ایتدی. کندیسی ده بو باره ده مخالف حرکت
اولمادیغنی صوچه یازدیغنی سویلدی.

ریزه ۲ کومونیستلر سنجاقدنده انتخاباتی باتلاتمقدر. دولایه
دیکر افسنده ده یاسلمه اوزره والی بکک کوردیشیله حلل دغلمه
ایدیلمکده. بو تازه نظوندره والی بکک دائما قاسی بولونمقدر.
دائما کاهلده ایکی قزمی یازیه (۲۹ مارت) طانلو ماجعه نقل دیرلمش
قزمسلر ۲۰ مارتده طرابزونه حرکت ایدیلمکده مصمم صنیلر.

۲۹/۴

والیه تنبیه صورتنه یازیلمق.

۲۹/۳/۲۱

۱۰۲

از طرف

۳۰ مارت

ذاته مخصوصه طرابزون والیسی حبیب بک افندیه

طرابزونه حالی بر صورتله انتخابات باشلاتیلدیغی حالده طرابزونه لوا مستنده هنوز
ایشه باشلانمامالری موجب تعجب و تأثر در. بلی بلیز سونکو لایحه جلسه دنا وری بلیزه
حزب اورولمشدر. بوکونه حکومت یوقدر. موجب اولان مصر دناتلی حکومتدر لحمه رحا
ذلیل بر موقعدر. ملت مقاومتنی بلیندات تعبیه ایتمکه کچیکیر سه تقریباریه
الی بوبلک دخی استقامه فضی ه قاجیرلمه اولسه نه حذا
اکثریت ملت ذاته حمایلا نفسنه اولیفسنه بخصوصه کی جماعت و تأثر حزب
طرابزونه کیمه موجب حمایت اولیلیر. لسان طرابزونه کیمه ملی مقاومه
بو قبیل احتکار کوستر دنا بطلمو موجب تنقید و تأثر اولمشدر
ایجاب ایتدکن تنویر دائرشاریله حمایت برادرانه، مقدر دانشلری
وظیفه ملیه ایفایه عهده دار اولمالری ایلم.

سائر اولمش

تیفره امنی

684 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının Ermenistan'a karşı taarruza geçilmesi hakkında yaptığı teklifi göstermektedir.

Vesika No.: 684

Erzurum
28/3/36

Bizzat hallolunacak ŞİFRE

Ankara'da

Hey'eti Temsiliye de Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Derbent, Petrofsk, Vilâdikafkas, Noworosiski mıntakalarının kâmilen halâs kâr ordular tarafından işgaledilmesi ve Denikine'in son kuvvei mukavemetinin de kırılmış olması üzerine vaziyet tamamen inkişafetmiş ve pek müsait bir şekle girmiştir. Binaenaleyh halâskâr orduların âzami bir aya kadar Cenubî Kafkası da istiylâ edeceklerine ihtimal verilmektedir. Biz bunları kendi hudutlarımız da beklersek maneviyatımız üzerinde fena bir tesir bırakacak ve gelen orduyu bize hâkim vaziyete koyacaktır. Bundan başka Ruslarla akdetmiş olduğumuz Brestlitowsk Muahedesiyle tahdit olunan hududumuzu işgal fırsatını kaçırmakla millet ve tarih nazarında mes'ul oluruz.

Binaenaleyh zamanı gelince Aras'a kadar olan mıntakayı ve Elviyei selâseyi işgaletmek üzere Kolordum harekete geçecektir. Buna nazaran istihzarat yapılmaktadır. Yalnız bu sene karın çokluğu Trabzon'dan mevadı iaşe celbi mecburiyeti gibi esbab dolayısiyle Nisanın onbeşinden evvel harekâta başlamak mümkün olamıyacağını arzeder ve mütalâai sâmilerinin işar buyurulmasını ve meselenin gayet mahrem tutulmasını istirham eylerim.

XV nci Kor. K.
Kâzım Karabekir

Aslına mutabıktır
Fahri

546

S 47

Vesika No: 684

سیفی

۱۰ ارضروم
۲۸/۳/۳۶

بالذات حل اولنه جقدر.

انقره ده

هیئت تمثیلیه ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

دربند، پتروفسق، ولادی قافقاس، نووروسیسک منطقه لرینک کاملاً خلاصکار
اردولر طرفندن اشغال ایدلمسی و ده بنکینک صوک قره مقاومتنک ده قیولمسی اولمسی اوزرینه
وضعیت تماماً انکشاف ایتمش و بک مساعد بیرشکله گیرمشدر. بناءً علیه خلاصکار اردولرک
اعظمی بیر آیه قدر جنوبی قفقاسی ده استیلا ایده جکلرینه احتمال ویرلمکده در. بیز بونلری کندی
حدودلرمزده بکلرسه ک معنویاتمز اوزرنده فنا بیر تأثیر براقه جق و گلن اردوی بیزه
حاکم وضعیته قویا جقدر. بوندن باشقه روسلرله عقد ایتمش اولدیغمز بیره ست لیتووسق
معاهده سیله تحدید اولنان حدودیمزی اشغال فرصتی قاچیرمقله ملت و تاریخ نظرنده
مسئول اولورز.
بناءً علیه زمانی گلنجه آراسه قدر اولان منطقه یی والویه ثلثه یی اشغال ایتمک اوزره
قول اردوم حرکته گچه جکدر. بونا نظراً استحضارات یاپلمقده در. یالکز بو سنه
قارک چوقلغی، طربزوندن مواد اعاشه جلبی مجبوریتی گبی اسباب دولابیسیله
نیسانک اون بشنده اول حرکاته باشلامق ممکن اولا مایاجغی عرض ایدر و مطالعه
سامیلرینک اشعار بیورولمسنی و مسئله نک غایت مهم طوتولمسنی استرحام ایلرم.

۱۵ قرمان دان
کاظم قره بکر

اصلنه مطابقدر

548

549

685 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının 684 sayılı ,vesikayı teşkil eden teklifine Hey'eti Temsiliye Riyasetinin verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 685

Ankara
29/3/3 6
29/3/36 vusulü
saat 5,30

Bizzat hallolunacaktır.
Zate mahsus aceledir

XV nci Kor. Kumandanı Kâzım Karabekir Paşa Hazretlerine

C 28/3/36

Onbeşinci Kolordunun Bolşevik orduları karşısında Kafkaslarda hâkim bir vaziyette izharı mevcudiyet etmesi ve bunun için imkânı hareket husulunda faaliyete geçmesi hakkındaki mütalâai sâmilerine tamamen müşterekim. Yevmi harekete kadar bu noktai nazarın mahrem tutularak ve fakat bütün mânasiyle istihzarata kermiyet verilmesi ve daha şimdiden Kafkasya dahilinde tavzif buyurduğunuz mutemedlerinizle fırsat ânının kaçırılmaması için vaziyeti takibettirmek hususundaki tedabiri devletlerinin tecdidi pek muvafıktır. Tasavvur buyurulan hareket devlet ve milletimizin tahlisi ve istiklâlinde yegâne avamil olarak mütalâa edilmekte olduğunu ihtiramatımla beraber arzeylerim.

Mustafa Kemal

Aslına mutabıktır.
Fahri

550

551

Vesika No: 685

انقره
٢٦/٢/٢٩

بالذات حل اولنه جقدر

قره اقرماندانی کاظم قره بکر یات حضرتلرینه وصول ٢٦/٢/٢٩
٢٠ ٥ ؟

ذاته مخصوص عجله در

ج. ٢٦/٢/٢٨

اون بشنجی قول اردونك بوشه ویك اردولری قارشوسنده قفقاسلرده حاکم بیوروجیقنده
اظهار موجودیت ایتمسی وبونك ایچون امکان حرکت حصولنده فعالیته گچمسی حقنده کی مطالعه
سامیلرینه تماماً مشترکم. یوم حرکته قدر بو نقطه نظرك محرم طوتیلارق وفقط
بوتون معناسیله استحضاراته کرمیت ویرلمسی ودها تحدیدن قفقاسیا داخلنده توظیف
بیوردیغکز معتمدلریکزله فرصت آننك قاچیرلماماسی ایچون. وخبعتی تعقیب ایتدیرمك
خصوصنده کی تدابیر دولتلرینك تجدیدی بك موافقدر. تصور بیوردیلان حرکت
دولت وملتمزك تخلیصی واستقلالنده یگانه عوامل اولارق مطالعه ایدلمکده
اولدوغی اقتضاساتله برابر عصه ایلرم.

مصطفی کمال

اصلنه مطابقدر

[illegible]

552

553

686 No. lı vesikanın açıklaması

Hey'eti Temsiliye Reisi M. Kemal Paşanın Trabzon seçimlerinde gösterilen tereddüt hakkında XV nci Kolordu Kumandanına verdiği katî ve müekket emrini göstermektedir.

Vesika No.: 686

Aceledir:

Ankara
30/3/36
31/3/36 vusulü
Saat Dakika
8 50 evvel

Açtım
Kâzım

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Trabzon Valisi Hamit Beyin intihabat hakkında gösterdiği tereddüt ve takibettiği hattı hareket Canik ve emsali misillû de suitesir etmekten hâli kalmamaktadır. Mumaileyhin bu hususta tesri ve katî hareket etmesi lüzumunun tarafı devletlerinden bir defa daha tekidi rica olunur.

Heyeti Temsiliye Reisi
M. Kemal

31/ Kâzım Karabekir

Nazmi Efendiye yazdığımı söyliyelim.

I
Şube
31/3
İmza (okunamadı)

M. A.

31/ Fahri

554

555

Vesika No: 686

نومرو 6

آچدم

عجله در :

اون بشنجی قول اردو قوماندانلغنه

آ نظره
٢٠-٢-٣٦

٢١-٢-٣٦ وصولی
دقیقه ساعت

٨،٥٠

طرفدن ولیعهد بکک انتخابات حقنده کوستردیکی
تردد و تعقیب ایتدیکی خط حرکت جانبک و اقبالی
مثللو ده سوء تأثیر ایتمکدن خالی قالمامقدن
مولی بهک بو خصوصده تسریع و قطعی حرکت
ایتمسی لزومنک طرف دولتلرندن بیر دفعه
دها تأکیدی رجا اولنور .

هیئت تمثیلیه رئیسی
م . کمه

نظر احمد
یازدیغمی سویلیه‌یم -

٢١/٢

٢١/٢

٢١/٢

556

557

687 No. lı vesikanın açıklaması

Hey'eti Temsiliye Riyasetinin 686 sayılı vesikayı teşkil eden emirleri üzerine XV nci Kolordu Kumandanı tarafından Trabzon Valisine çekilen tele (683 sayılı vesikada) Hamit Beyin verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 687

Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Trabzon
31/3/36
31/3/36 vusulü
saat dakika

Ali Galip
Açtım

C 30/3/36 şifreye

Burada Erzurum Kongresini takibeden teşettütü hissiyat malûmdur. Efkârı imale ve tevhid etmeden intihabata tevessül tehlikeli olacağından biraz geç olmakla beraber netice iyi olacağı mâruzdur.

Trabzon Valisi
Hamit

M.

Kâzım Karabekir 31/
31/ Fahri

I
Şube
31/3
İmza (okunamadı)

Kâzım

558

559

Vesika No: 687

اون بشنجی قول اردو قوماندانلغنه

طرزنه
٢١-٢-٢٦
٢١-٢-٣٦ وصولی
دقیقه ساعت

نومرو
ی

آچدم

ج. ٢٠/٢/٢٦ شفره‌یه
بوراده ارضروم قونفره‌سنی تعقیب ایدن تشتت
حسیات معلومدر. افکاری اماله و
توحیداتمه‌دن انتخابه توسل تهلکه‌لی اولاجغنه
بر آز کچ اولمغله برابر نتیجه‌ای اولاجغی مفروضدر.

طرزونه والیسی
حمید

٣١/٩/٢٠

٢١/٢/٢٦

560

561

688 No. lı vesikanın açıklaması

XV nci Kolordu Kumandanının 3 ncü Tümen Kumandanı Rüşü Beyin 683 sayılı vesikayı teşkil eden şifrelerinin seçimle ilgili maddelerine verdiği karşılığı göstermektedir.

Vesika No.: 688

31/Mart/36 **İmza (okunamadı)**

Fırka 3'e de bildirdim:

Acele

Zate mahsus

Üçüncü Fırka Kumandanlığına

C 28/ Mart/36 şifreye:

İntihabat hakkında Vali Hamit Beye zate mahsus olarak yazdığım şifrenin sureti zirdedir. Livaların bir kısmında hitam bulduğu ve diğerlerinde de bitmek üzere olduğu halde Trabzon'un elân tereddüt ve muhalefetler içinde kalması caiz olamaz. Efkârdaki tereddüt ve teşettütün izalesine hadim ve bir ân evvel intihabatı kâfil olacak irşadat ve mesaii vatanperverânelerinde devam buyurulmasını rica ederim. Tehehhürat uzarsa yine ilk millî harekâttaki gibi Trabzon aykırı vaziyet göstereceğini bütün millet görecektir. O zaman bizzarur selâmet-i millet ve memleket için tedabiri şedideye tevessül zaruretinde kalacağız ki herhalde bu hal Trabzon için tarihte mükerrer bir leke olarak kaydolunacaktır.

Fahri **Kâzım Karabekir**

İmza (okunamadı)

1/4

S62

DÜZELTME:

1 — Üç sayılı dergimizin 48 numaralı vesikasında Harbiye Nezaretinin 2733 sayılı emir suretinin aslı bulunarak bu dergiye Fotokopisi ve Türkçesi konulmuştur.

Buna göre Refet isminin Rauf olarak düzeltilmesi.

2 — 22 sayılı dergimizin 557 numaralı vesikasındaki (Ali Sırrı) imzası (Ali Remzi) olacaktır.

Vesika No: 688

اون بشنجی قول اردو ارکان حربیه بیرنجی شعبه مسوده ورقه سیدر

مسودك امضاسی	[illegible]		تاریخ تسوید	٣١ مارت ٣٦
مرسوله نومرسی			تاریخ تبییض	

قوه ده بیلدیردم !

اوچونجی فرقه قوماندانلغنه

تجه

ذاته مخصوص

ج ٢٨ مارت ٣٦ شیفره یه

انتخابات حقنده والی حمید بکه ذاته

مخصوص اوله رق یازدیغم شیفره نك

صورتی زیرده در . لوالرك بیر قسمنده ختام

بولدوغی [illegible] و دیکرلرنده ده بیتمك

اوزره اولدوغی [illegible] حالده طرابزونك

الان تردد و مخالفتلر ایچنده قالمسی

[illegible] جائز اوله مازدی

تردد و تشتتك ازاله سنه خادم اولاجق

ارشادات و مساعی وطنپرورانه لرنده دوام

بویورلمسی رجا ایدرم . تأخرات اوزارسه

یه ایلك ملی حرکاتکی (صورت) کی طرابزونه اتفاق وضعیت

کوستره جکی بولنمه ملت کوره جکدر . اوزمان بالضروره

سلامت ملت و مملکت ایچون تدابیر شدیده یه تشبث ضرورتنده

شفره اینجه

٢٧/٣/٣٦

[illegible]

اوفاردهکی

[illegible]

٨ حویر بکز

564

قله جغز که هر حالده موحله طرابزون ایچون
تاریخنه مکرر بیرلکه اولارق قیدلری فقیر

فقیر

(صو-ت)

٤١

565

689 No. lı vesikanın açıklaması

HARBİYE NEZARETİ
Merkez Dairesi Riyaseti
Adet
2733

Erzurum'da Onbeşinci Kolordu Kumandanlığın

Şifreli telgrafname Bizzat açılacaktır.

Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Beyin mukarreratı hükûmete muhalif ef'al ve hareketlerinden dolayı hemen derdestleriyle Dersaâdet'e izamları Babıâlice bittensip mahallî memurinine evâmiri lâzime verildiğinden Kolorduca da ciddî muavenette ~~muktezi~~yede bulunulması ~~mütemennadır~~ ve neticesinden malûmat itası rica olunur.

30/Temmuz/35

Harbiye Nazırı
Nâzım

Şifre edilmiştir. 30/Temmuz/35

Rıza

566

567

Vesika No: 689

مرکز دائره‌سی ریاستی
عدد
٢٧٤٤

ارضروم ده اون بشنجی قول اردو قرماندانلغنه

شیفره‌لی تلغرافنامه

بعنات آچیله‌جقدر .

مصطفی کمال پاشا ایله رؤف بکک مقررات حکومته مخالف افعال و حرکتلرندن دولایی
همان دردستلریله درسعادته اعزاملری باب عالیجه بالتنسیب محلی مأموریته اوامر لازمه
ویرلدیکندن قول اردوجه ده جدی معاونتده بولونلمسی و نتیجه‌سندن معلومات اعطاسی رجا اولنور

٢٠ تموز سنه ٣٥

حربیه ناظری
[illegible]

شفرلیدر ٢٠ تموز ٣٥

568

S69

1970 SB 569

R- 2941

70 SB 569